

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA
A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE
BORŠA
NA ROKY 2022 - 2028**

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE
BORŠA**

2022

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

© MO+AD, s.r.o.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je vlastníctvom, imaním obce Borša.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je autorským dielom MO+AD, s.r.o. Autorské práva na systém, formu a obsah spracovania a zoradenia jednotlivých informácií sú vyhradené pre spracovateľa – spoločnosť MO+AD, s.r.o. a sú jej vlastníctvom.

Akékoľvek zneužitie autorského práva fyzickou alebo právnickou osobou, kopírovanie celku, alebo jeho jednotlivých častí, alebo iné zneužitie má za následok právnu zodpovednosť.

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE
BORŠA**

Názov:	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce BORŠA na roky 2022 – 2028
Územné vymedzenie :	Košický samosprávny kraj Obec: BORŠA
Dátum schválenia PHRSRO:	18. 8. 2022
Účinnosť PHRSRO:	19. 8. 2022 - 31. december 2028
Spracovateľ:	MO+AD, s.r.o. Jesenná 6, 040 01 Košice, IČO: 54 366 429 Registrácia: Okresný súd Košice I., odd. Sro, vložka: 53372/V

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

OBSAH

ÚVOD		6
	1. PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE	6
A	ANALYTICKÁ ČASŤ	13
	2. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBCE	13
AI	ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA OBCE	16
	3. KRAJINA	16
	4. OBYVATELSTVO	17
	5. OBČIANSKA VYBAVENOSŤ A ZÁZEMIE	20
	6. ŠKOLSTVO	21
	7. EKONOMIKA A RIADENIE OBCE	22
	8. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	23
	9. KULTÚRA A ŠPORT	25
	10. STAV PROJEKTOVEJ PRIPRAVENOSTI	26
	11. ZHODNOTENIE VNÚTORNÉHO PROSTREDIA OBCE	26
AII	ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA OBCE	28
	12. EKONOMICKÉ SUBJEKTY A ZAMESTNÁVATELIA V OBCE	28
	13. NEPODNIKATELSKÉ SUBJEKTY V OBCE	29
	14. DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	30
	15. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	31
	16. HISTORICKÉ A KULTÚRNE PAMÄTIHODNOSTI, PRÍRODNÉ ÚKAZY A INÉ POZORUHODNOSTI	32
	17. ZHODNOTENIE VONKAJŠÍCH VPLYVOV OBCE	33
AIII	ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA OBCE A SWOT	35
B	STRATEGICKÁ ČASŤ	38
	18. VYMEDZENIE POJMOV	40
	19. VÍZIA OBCE	40
	20. PRIORITY A CIELE	41
C	PROGRAMOVÁ ČASŤ	49
	21. OPATRENIA A AKTIVITY	49
	22. MERATEĽNÉ UKAZOVATELE REALIZÁCIE OPATRENÍ	62
D	REALIZAČNÁ ČASŤ	64
	23. MANAŽMENT PROGRAMU ROZVOJA OBCE	64
	24. MONITOROVANIE A HODNOTENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE	66
	25. KOMUNIKÁCIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE	69
	26. AKČNÝ PLÁN OBCE NA ROKY 2022 - 2023	70
E	FINANČNÁ ČASŤ	72
ZÁVER		74

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

ÚVOD

Obec Borša (ďalej aj „*obec*“ v príslušnom gramatickom tvare) rozvoj svojho územia a všetkých vzťahov v rámci obce koncepčne programuje od roku 2016, kedy bol prijatý prvý dokument Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí Bara, Borša, Černochovo. Realizácia aktivít v súlade s programom sa rokmi osvedčila. Investície a projekty, ktoré obec realizovala boli koordinované a nie náhodné, finančné prostriedky a granty, ktoré obec do projektov investovala boli aj vďaka programovaniu využité efektívne a hospodárne.

Pre nové programovacie obdobie 2021 – 2027 sa obec Borša rozhodla pripraviť nový Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša (ďalej aj „*Program rozvoja obce*“ v príslušnom gramatickom tvare) samostatne, v nadväznosti na prijaté nadnárodné a národné dokumenty a aktuálnu legislatívu a v súlade s aktuálnym stavom rozvoja obce.

1. PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

1.1 ÚČEL PROGRAMU ROZVOJA OBCE A JEHO SPRACOVANIE

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša na roky 2022 - 2028 je koncepčný dokument, ktorý hodnotí predchádzajúce obdobie z hľadiska naplnenia programovaných cieľov, popisuje kľúčové javy v obci, hodnotí ich a navrhuje k nim strednodobé priority a opatrenia. Ich realizácia by mala viesť k ďalšiemu pozitívnemu rozvoju obce v strednodobom horizonte. Program rozvoja obce odpovedá na otázku, ako naďalej koordinovať činnosť vo vnútri obce tak, aby sa dosiahlo riešenie problémov, ktoré sú spoločné pre všetkých obyvateľov obce.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je dokumentom, ktorý vychádza zo znalosti daného územia, starostlivo mapuje jeho zdroje a usiluje o dosiahnutie „verejného prospechu“. Zároveň využíva silné stránky a príležitosti a minimalizuje slabé stránky v prospech stanovenia reálnych cieľov. Schválenie Programu rozvoja obce je podmienkou na

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

predloženie žiadosti obce o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov (finančné prostriedky z fondov Európskej únie poskytované podľa osobitných predpisov).¹

Kľúčovou ambíciou pri spracovaní Programu rozvoja obce je skutočnosť, že využitie finančných, materiálnych a ľudských zdrojov je limitované a je potrebné ich užívanie programovať tak, aby z toho mala obec a jej obyvatelia čo najväčší úžitok a efekt. Skúsenosť z predchádzajúcich rokov potvrdila, že šikovným manažmentom obce sa to dá.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša do roku 2028 je strednodobým programom pre pokračovanie naštartovaných dlhodobých procesov, ktoré vedú ku zlepšeniu sociálno-ekonomických podmienok života obce a jej obyvateľov. Je návodom pre individuálne projekty obce, jej podnikateľského zázemia, spolkov, či záujmových organizácií pri spoločnom úsilí o vlastný rozvoj.

Starostka obce Borša poverila spracovaním dokumentu odborníkov spoločnosti MO+AD, s.r.o. Spoločne stanovili pracovnú aj riadiacu skupinu. Kľúčovými partnermi spracovateľa boli orgány obce: starosta obce a obecné zastupiteľstvo obce. Orgány obce pri spracovaní Programu rozvoja obce mali na zreteli záujmy rozvoja obce, ale aj záujmy podnikateľov a ďalších subjektov, ktoré priamo aj nepriamo svojim pôsobením ovplyvňujú rozvoj obce a priľahlého regiónu. Program rozvoja obce tak svojim reálnym obsahom zodpovedá potrebám obce, potrebám jej obyvateľov aj potrebám ďalších subjektov v nej pôsobiacich.

1.2 ZÁMER SPRACOVANIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE

NÁZOV DOKUMENTU	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša na roky 2022 - 2028
FORMA SPRACOVANIA	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je koncepčne spracovaný dokument ako celok s podporou orgánov obce zúčastnených na jeho tvorbe. Pri spracovaní Programu rozvoja obce je použitá kombinácia expertnej a komunitnej metódy, kde návrhy častí Programu rozvoja obce boli doplňované, pripomienkované starostom obce, poslancami obecného zastupiteľstva obce a ďalšími autoritami obce s cieľom dosiahnuť maximálnu dohodu o rozvoji obce. Zdrojom informácií bol starosta obce, zamestnanci obce a ďalšie orgány a inštitúcie verejnej správy. Spracovatelia vychádzali z poznatkov získaných od orgánov obce a využili získané iniciatívne návrhy zo stretnutí s riadiacou skupinou a s pracovnou skupinou. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je v súlade s národnými a regionálnymi koncepčnými dokumentmi aj v súlade s aktuálnou legislatívou v Slovenskej republike.
RIADENIE PROCESU SPRACOVANIA	Proces spracovania Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša koncepčne aj metodicky riadil spracovateľ: MO+AD, s.r.o.

¹ § 8 odsek 6 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

	Manažér za spracovateľa: JUDr. Monika Jurčová Riadiaca skupina: Ing. Anna Tünde Vargová, starosta obce Borša, Pracovná skupina: Ing. František Džubák, zamestnanec obce Borša, Ing. Norbert Balogh, zamestnanec obce Borša.
OBDOBIE SPRACOVANIA	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša bol spracovaný v období apríl – júl 2022.
FINANCOVANIE SPRACOVANIA	Spracovanie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša bolo financované z vlastných zdrojov obce Borša v súlade s rozpočtom obce Borša aj v súlade so Zmluvu o dielo medzi obcou Borša a spracovateľom.

Zdroj: spracovateľ

1.3 HARMONOGRAM SPRACOVANIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE

TERMÍN: apríl – júl 2022	IV.	V.	VI.	VII.
Úvod				
Analytická časť				
Strategická časť				
Programová časť				
Realizačná časť				
Finančná časť				
Záver				

Zdroj: spracovateľ

1.4 VÝCHODISKOVÉ DOKUMENTY PRE SPRACOVANIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Právnym rámcom spracovania Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša sú ustanovenia viacerých osobitných predpisov. V súlade s ustanovením zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov obec pri výkone samosprávy schvaľuje koncepciu rozvoja jednotlivých oblastí života obce.² Schvaľovať koncepcie rozvoja jednotlivých oblastí života obce je vyhradené obecnému zastupiteľstvu obce.³ Program rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja

² § 4 odsek 3 písmeno j) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

³ § 11 odsek 4 písmeno c) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, § 8 odsek 5 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza.⁴ Ustanovenia ďalších osobitných predpisov týmto nie sú dotknuté.

Východiskom Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša sú aj ustanovenia vnútorných predpisov riadenia obce. Program rozvoja obce je v súlade s ustanoveniami Štatútu obce Borša, v súlade s ustanoveniami Územného plánu obce Borša a zároveň zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja Košického samosprávneho kraja.

Programová a strategická časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša zohľadňuje najmä nadnárodné a národné koncepčné dokumenty.

Členskými štátmi OSN bola v roku 2015 prijatá Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj. Agendu 2030 tvorí súhrn globálnych záväzkov, ktorými medzinárodné spoločenstvo reaguje na najzávažnejšie výzvy súčasnosti. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby sú komplexné a navzájom previazané problémy, ktoré nie je možné riešiť izolovane. Zodpovednosť za Agendu 2030 je v podmienkach Slovenskej republiky rozdelená medzi viaceré orgány štátnej správy. Na základe rámca medzinárodných dokumentov (Agenda 2030 a ďalšie) a z potreby zvýšiť efektívnosť jednotlivých priestorovo relevantných rezortných politík ich priestorovou, časovou a vecnou koordináciou bol vypracovaný základný implementačný dokument plnenia národných priorít Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj Organizácie spojených národov v Slovenskej republike: *Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 - nové znenie (ďalej len „Slovensko 2030“)* ako Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, *„výhodiskový strategický dokument, ktorý komplexne určuje strategický prístup štátu k podpore regionálneho rozvoja v dlhodobom období pri rešpektovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja“*.⁵ Slovensko 2030 zároveň reflektuje na aktuálne programové dokumenty Európskej Únie, ktoré vznikajú v súvislosti so začiatkom nového programového obdobia Európskej Únie 2021 – 2027.

Slovensko 2030 definuje priority a ciele rozvoja Slovenska v troch integrovaných rozvojových programoch pokrývajúcich kľúčové oblasti rozvoja: ochrana a rozvoj zdrojov, ich udržateľné využívanie a rozvoj komunit. Tieto programy sú chápané ako prierezové, integrujúce problematiku rôznych rezortov a rôznych úrovní štátnej správy a územnej samosprávy. Reagujú na hlavné výzvy nielen na národnej úrovni, ale berú do úvahy špecifiká regiónov Slovenska.

⁴ § 8 odsek 1 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

⁵ § 6 odsek 1 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

1.5 ZOZNAM ANALYZOVANÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV

NÁZOV DOKUMENTU	PLATNOSŤ DOKUMENTU	ÚROVEŇ DOKUMENTU	ZDROJ
Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj	2030	nadnárodná	www.mirri.gov.sk
Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030	2030	národná	www.mirri.gov.sk
Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027	2030	národná	www.mirri.gov.sk

Zdroj: spracovateľ

1.6 HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PROGRAMU ROZVOJA OBCE

V súlade s Programom hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí Bara, Borša, Černochovej pre roky 2016 až 2022 realizovala obec Borša viaceré rozvojové projekty, ktoré skvalitnili život obyvateľov aj návštevníkov obce a jej okolia. Obec sa vďaka svojmu plánovaniu mohla uchádzať o ponúkané granty a iné nenávratné finančné prostriedky a vo viacerých žiadostiach bola úspešná. Obec využila nenávratné finančné prostriedky a ďalšiu grantovú pomoc v prospech vlastného rozvoja a s využitím týchto prostriedkov mohla realizovať najmä finančne náročné prioritné investičné aktivity, ale aj ďalšie projekty zamerané na skvalitnenie života v obci. Prehľad realizovaných investícií a aktivít je uvedený v tabuľke.

Tabuľka: Prehľad realizovaných investícií a aktivít v obci po roku 2016

NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Detské ihrisko v obci Borša			2019	2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
12 703,43 €	8 250,00 €	Úrad vlády SR	35 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Intenzifikácia triedeného zberu KO v obci Borša (Traktor)			2020	2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
70 140,00 €	70 140,00 €	Eurofond	0 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Stavebné úpravy hasičskej zbrojnice v obci Borša			2018	2020
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
81 970,00 €	60 000,00 €	Ministerstvo vnútra SR	27 %	

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Vytvorenie biologickochemickej učebne v ZŠsMŠ Borša			2020	2021
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
53 326,80 €	55 432,80 €	IROP	5 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Rekonštrukcia kaštieľa			2019	2021
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
56 530,71 €	€	Ministerstvo kultúry SR	10 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Rekonštrukcia multifunkčného ihriska				
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
20 877,60 €	15 000,00 €	Slovenský futbalový zväz	25 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Rozšírenie splaškovej kanalizácie Ul. Kostolná a Ul. Mlynská			2017	2018
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
115 789,41 €	110 000,00 €	Environmentálny fond	5 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Rozšírenie splaškovej kanalizácie Ul. Pasienková I.			2019	2022
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
105 263,16 €	100 000,00 €	Environmentálny fond	5 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Rozšírenie splaškovej kanalizácie Ul. Pasienková II.			2021	2022
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
275 260,47 €	260 395,00 €	Environmentálny fond	14 865,47 €	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Rekonštrukcia amfiteátra				
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
7 000,00 €	0,00 €		100 %	
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Rekonštrukcia miestnych komunikácií Ul. Kostolná				
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
71 500 €	0,00 €		100 %	

Zdroj: obec Borša, 2022

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

1.7 OSNOVA PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša analyzuje aktuálny stav a formuluje aktuálne kľúčové problémy obce, jasne vymedzuje jej strategické ciele, identifikuje rozvojové priority a definuje opatrenia. Konceptne navrhuje rad na seba nadväzujúcich krokov, ktorými sa koordinuje činnosť vo vnútri obce tak, aby sa dosiahlo riešenie problémov v prospech obyvateľov. Program rozvoja obce je spracovaný v zhode s programovými princípmi Európskej únie, ktoré kladú dôraz na plánovanie a súlad medzi názormi verejnej správy, podnikateľského a občianskeho sektora. Program rozvoja obce je v súlade s prijatými koncepciami štátu, vyššieho územného celku, rezortnými stratégiami, záujmami ochrany životného prostredia aj kultúrneho dedičstva. Jeho obsahová štruktúra zodpovedá aktuálnym potrebám a tvoria ju časti:

- Úvod
- Analytická časť
- Strategická časť
- Programová časť
- Realizačná časť
- Finančná časť
- Záver

1.8 PLATNOSŤ A ÚČINNOSŤ PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je pre obec platný dňom jeho schválenia Obecným zastupiteľstvom obce Borša a účinný dňom nasledujúcim po dni schválenia alebo neskôr, v súlade s uznesením Obecného zastupiteľstva obce Borša. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je účinný na dobu určitú do 31. decembra 2028.

Účinnosť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša môže obec predĺžiť najviac o dvadsaťštyri mesiacov. Podmienkou predĺženia účinnosti Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je schválenie predĺženia jeho účinnosti obecným zastupiteľstvom obce.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

A. ANALYTICKÁ ČASŤ

2. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBCE BORŠA

2.1 PREHĽAD ZÁKLADNÝCH ÚDAJOV

Názov obce	BORŠA
Samosprávny kraj	Košický samosprávny kraj
Okres	Trebišov
Počet obyvateľov k 31. 12. 2021	1 113
Rozloha	955 ha
IČO	

Zdroj: spracovateľ

2.2 GEOGRAFICKÁ POLOHA OBCE

Obec Borša sa nachádza v Potišskej nížine na juhozápadných výbežkoch Zemplínskych vrchov na východnom Slovensku, v okrajovej polohe v rámci okresu Trebišov aj v rámci Košického kraja. Susedí s Maďarskom a tvorí „nárazníkovú zónu“ Tokajskej vinohradníckej oblasti.

Obrázok 1 Mapa polohy obce

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

2.3 HISTÓRIA OBCE

Územie obce Borša bolo prvým obyvateľstvom osídlené už v paleolite a neolite. Neďaleko obce Borša sa nachádzajú stopy po sídlisku bukovohorskej kultúry. Tieto pochádzajú z 11. -13. storočia. Prvá zmienka o obci pochádza z roku 1221 kde sa spomína pod názvom Borsi, z roku 1284 pod názvom Borsi, z roku 1390 pod názvom Borsy, v roku 1773 sa uvádza ako Borssa a v roku 1920 už ako Borša, po maďarsky Borsi. Obec patrila k hradu Blatný Potok, v roku 1284 sa spomína ako Príslušenstvo hradu Nové Mesto pod Šiatrom a v roku 1387 ako majetok Perényiovcov, v roku 1429 bola majetkom Palóczyovcov. Následne sa vystriedalo viacero majiteľov. V roku 1615 toto územie vlastnila rodina Lorántfyovcov, do 18. storočia Rákoczi, a v 18. storočí Asprementovci.

V roku 1557 mala obec 4 porty (usadlosť, gazdovstvo, majer), v roku 1715 mala 13 domácností, v roku 1787 mala 43 domov a 281 obyvateľov, v roku 1828 mala 77 domov a 565 obyvateľov. Na prelome 16. a 17. storočia bola Borša malou dedinkou s poddanským, šľachtickým a farským obyvateľstvom. Postupne však poddanské domácnosti chudobneli a ubúdalo ich. Najneskôr na prelome 17. a 18. storočia poddanských domácností v Borši začalo pribúdať. V roku 1715 tam hospodáril trinásť a v roku 1720 štrnásť sedliackych domácností. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom a debnárstvom. Tunajšie majetky odkúpil v roku 1892 od Széchyovcov Windischgrätz.

Za I. ČSR sa zamestnanie obyvateľov nezmenilo. Územie Čiech bolo hospodársky vyspelejšie ako územie Slovenska hoci vo všeobecnosti platilo, že územie Slovenska, v súdobej literatúre uvádzané pod názvom horné Uhorsko bolo najrozvinutejšou časťou bývalého Uhorska. Juhovýchodné Slovensko aj po vzniku ČSR ostalo hlavne poľnohospodárskym regiónom. Počas druhej svetovej vojny bola obec v rokoch 1938-1944 pripojená k Maďarsku. Po jej skončení bola obnovená ČSR a pri obnove vojnou zničeného štátu sa obec Borša stala v rokoch 1947-1949 stavebným strediskom Trate družby. Počas socializmu sa poľnohospodársky charakter obce zachoval.

Na mieste dnešného objektu kaštieľa kedysi existoval vodný hrad, ktorého kamenné murivá pravdepodobne použili pri stavbe hradného kaštieľa z druhej polovice 16. storočia, pôvodne obohaného vodnou priekopou, dodnes dobre viditeľnou na severnej strane. Kto postavil hradný kaštieľ, nie je známe. Kaštieľ naposledy opravovali v prvej tretine 20. storočia. V kaštieli sa narodil dňa 27. 3. 1676 vedúci predstaviteľ protihabsburského povstania František Rákóczi II.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

2.4 SYMBOLY OBCE

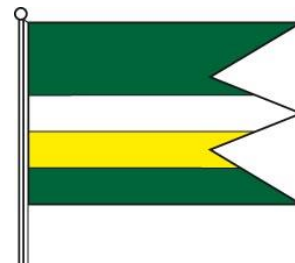
Obec Borša používa pri výkone samosprávy symboly obce. Symbolmi obce sú: erb obce Borša a vlajka obce Borša. Erb obce Borša a vlajka obce Borša sú registrované v Heraldickom registri SR pod signatúrou B-86/1997.

Erb obce Borša tvorí v zelenom štíte v zlatom perlovcovom kruhu strieborné sklonené a odvrátené radlice - čerieslo a lemeš.

Obrázok 2 Erb obce

Vlajka obce Borša pozostáva zo štyroch pozdĺžnych pruhov vo farbách 2/5 zelená, 1/5 biela, 1/5 žltá a 1/5 zelená. Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je troma cípmi, t.j. dvoma zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

Obrázok 3 Vlajka obce

2.5 ZAČLENENIE OBCE DO MIESTNEJ AKČNEJ SKUPINY A MIKROREGIÓNU

Obec má právo združovať sa s inými obcami v záujme dosiahnutia spoločného prospechu.⁶ Obce môžu spolupracovať na základe zmluvy uzavretej na účel uskutočnenia konkrétnej úlohy alebo činnosti, na základe zmluvy o zriadení združenia obcí, zriadením alebo založením právnickej osoby podľa osobitného zákona.⁷

Obec Borša je partnerom Miestnej akčnej skupiny Tokaj Rovina, ktorej partnermi sú aj ďalšie obce a zástupcovia súkromného a občianskeho sektora. Miestna akčná skupina funguje na princípoch spájania aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka (Leader) a spolupracuje na rozvoji svojho územia a získavaní finančných prostriedkov zo zdrojov Európskej Únie a z národných programov. Cieľom princípu Leader je podpora obyvateľov vidieka, aby na základe vzájomnej spolupráce rozhodovali o svojej budúcnosti, aby rozmýšľali nad potenciálom a smerovaním rozvoja oblastí, v ktorých žijú, a aby spoločne realizovali rozvojové stratégie.

⁶ § 1 odsek 3 zákona o obecnom zriadení

⁷ § 20 odsek 1 zákona o obecnom zriadení

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

A I. ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA OBCE

3. KRAJINA

3.1 CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA OBCE A VYUŽITIE KRAJINY

Katastrálne územie obce sa nachádza v nadmorskej výške v strede obce je 101 m n. m., v chotári 94-182 m n. m. na juhu Východoslovenskej nížiny na vyššom štvrtohornom stupni nivy Bodrogu s mŕtvymi ramenami. Geograficky a geomorfologicky patrí územie obce Borša na severovýchode s dominantnými Zemplínskymi vrchmi do Západokarpatskej provincie, subprovincie vnútorných Západných Karpát a Matransko - Slánskej oblasti. Rozlohou sú Zemplínske vrchy nevelkým pohorím, ktoré na západe a juhu klesá do Východoslovenskej nížiny. Zemplínske vrchy majú pestré geologické zloženie a napriek malej rozlohe sú tu zastúpené rôzne útvary ako ruly a svory. Plošne najväčšie zastúpenie majú pieskovce, zlepenec, vápenec a dolomity, lokálne aj vulkanické horniny. Hydrologicky patria Zemplínske vrchy k povodiu Bodrogu.

V obci je bohatý potenciál poľnohospodárskych pozemkov, tvoria viac ako 75% územia obce a prevláda orná pôda. Spôsob využitia ornej pôdy je viazaný na klimatické podmienky a pôdne typy danej oblasti. Poľnohospodárska výroba sa zameriava hlavne na rastlinu výrobu, ale aj živočíšnu výrobu, chov hovädzieho dobytku. Hlavné plodiny, ktoré sa tu pestujú sú obilniny, kukurica, krmoviny. V južnej časti obce má chotár obce ráz poriečnej roviny so sieťou živých a mŕtvych riečnych ramien a umelých odvodňovacích kanálov. Pôvodný lužný les a porasty dúbav sú ojedinelé a narušené. Južnú časť katastrálneho územia obce tvoria kyslé lúky a mokrade. Podrobný prehľad využívania pozemkov v katastrálnom území obce je uvedený v tabuľkách.

Tabuľka: Využívanie pozemkov v katastrálnom území obce

POZEMKY	POĽNO- HOSPODÁRSKE POZEMKY	LESNÉ POZEMKY	VODNÉ PLOCHY	ZASTAVANÉ PLOCHY	OSTATNÉ PLOCHY	CELKOM
	725	0	55	36	139	955
% k ploche celkom	75,92	0	5,76	3,77	14,55	100

Uvádzané v ha.
Zdroj: obec Borša, 2022

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Tabuľka: Využívanie poľnohospodárskych pozemkov v katastrálnom území obce

POĽNOHOSPODÁRSKE POZEMKY	ORNÁ PÔDA	TRVALO TRÁVNATÉ PORASTY	OVOCNÉ SADY	ZÁHRADY	VINICE	CELKOM
	537	121	0	67	0	725
% k ploche celkom	74,07	16,69	0	9,24	0	100

Uvádzané v ha.

Zdroj: obec Borša, 2022

4. OBYVATEĽSTVO

4.1 VÝVOJ POČTU OBYVATEĽOV

Sledovaným obdobím pre hodnotenie vývoja počtu obyvateľov je obdobie ôsmich rokov predchádzajúcich roku spracovania aktuálneho Programu rozvoja obce. Analýza vstupných údajov umožňuje formulovať záver, že počet obyvateľov v sledovanom období primerane narastá, čo vypovedá o stabilizovanom demografickom vývoji obce. Pozitívny demografický vývoj môžu ovplyvňovať vhodné podmienky pre život v obci, najmä záujem obce vytvárať podmienky pre individuálnu výstavbu domov a zabezpečovať zázemie služieb potrebných pre život najmä mladých rodín v obci. Pozitívny demografický vývoj je tiež základným predpokladom dlhodobého rozvoja obce. Kľúčovými nástrojmi obce pre udržateľnosť pozitívneho demografického vývoja je zabezpečovanie a rozvoj všetkých samosprávnych úloh, ktoré sú obci kladené ako povinnosť.

Tabuľka: Vývoj počtu obyvateľov v obci

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1 065	1 076	1 081	1 087	1 097	1 102	1 106	1 113

Zdroj: obec Borša, 2022, stav k 31. 12. 2021

V obci prevažujú obyvatelia maďarskej národnosti, tvoria približne 60% z celkového počtu obyvateľov. Približne 37% obyvateľov je slovenskej národnosti, zvyšok obyvateľov má inú národnosť.

Tabuľka: Zastúpenie národností v obci

NÁRODNOSŤ	POČET OBYVATEĽOV	%
slovenská	442	37,71
maďarská	671	60,29

Zdroj: obec Borša, 2022, stav k 31. 12. 2021

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

4.2 VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV

V obci je možné sledovať primeraný stav obyvateľov v produktívnom veku ku obyvateľom, ktorí sú v dôchodkovom veku. O vekovej štruktúre obyvateľov najlepšie vypovedá index starnutia, ktorý v obci dosahuje hodnotu 2,46. Aktuálna hodnota indexu starnutia v obci vypovedá o dlhodobom stabilizovanom stave vývoja populácie v obci, so sklonom k miernemu starnutiu, čo je všeobecný stav zodpovedajúci vývoju v takmer všetkých regiónoch Slovenska.

Tabuľka: Zastúpenie vekových kategórií v obci

0 – 14 ROKOV	14 – 30 ROKOV	30 – 65 ROKOV	VIAC AKO 65 ROKOV
106	161	585	261

Zdroj: obec Borša, 2022, stav k 31. 12. 2021

4.3 VZDELANOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV

Vzdelanie obyvateľov obce úzko súvisí so schopnosťami a zručnosťami uplatniť sa na trhu práce, najmä v obci a príslušnom regióne. V obci celkovo prevažujú obyvatelia v aktívnom veku bez vzdelania a so stredným odborným vzdelaním bez maturity. Početná je aj skupina obyvateľov so stredným odborným vzdelaním s maturitou. Podiel vysokoškolsky vzdelaných ľudí nie je zanedbateľný a primerane zodpovedá vzdelanostným potrebám obce a regiónu. Zo vzdelanostnej štruktúry obyvateľov obce vyplýva, že odborne remeselne zruční obyvatelia sú silným potenciálom obce. Záujem obyvateľov vzdelávať sa prioritne v odbornom školstve rôznej úrovne zodpovedá aj pracovným možnostiam a ponuke trhu práce v obci, v regióne a v blízkom okolí.

Tabuľka: Vzdelanostná štruktúra obyvateľov v obci

BEZ VZDELANIA	ZÁKLADNÉ VZDELANIE	UČŇOVSKÉ VZDELANIE BEZ MATURITY	STREDNÉ ODBORNÉ S MATURITOU	VŠEOBECNÉ STREDNÉ, GYMNAZIUM	VYSOKOŠKOLSKÉ VZDELANIE SPOLU
360*	80	268	121	200	84

Zdroj: obec Borša, 2022; * vrátane detí

4.4 ZAMESTNANOSŤ OBYVATEĽOV

Obec Borša sa nachádza v regióne so stabilne vyššou mierou nezamestnanosti ako je celoslovenský priemer. Okres Trebišov, v ktorom sa obec Borša nachádza je v súlade s ustanoveniami zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov od roku 2015 zapísaný v zozname najmenej rozvinutých okresov. Počet nezamestnaných obyvateľov obce v produktívnom veku je dlhodobo stabilný, podobne ako aj počet obyvateľov, ktorých je možné zaradiť do kategórie dlhodobo nezamestnaných. Väčšina obyvateľov obce odchádza za prácou v pravidelných turnusoch do vzdialenejších regiónov a do zahraničia. V blízkom regióne je uplatnenie najmä v odvetví železníc, vo verejnom sektore, v službách, v okolitom poľnohospodárstve aj v stavebníctve.

Na zmiernenie nezamestnanosti a udržanie pracovných návykov obec využíva projekty pre aktivačné práce, v prípade možností aj projekty pre absolventskú prax. Aktuálne obec poskytuje možnosť aktivačných prác deviatim nezamestnaným obyvateľom obce, v menších obecných službách pracuje jedna osoba.

4.5 DOMOVÝ A BYTOVÝ FOND

S demografickým vývojom obyvateľov v obci a pracovnými príležitosťami v regióne úzko súvisí podpora rozvoja individuálnej výstavby zo strany obce aj záujem obce zabezpečiť, alebo podieľať sa na zabezpečení sociálneho bývania v obci. Podpora rozvoja individuálnej bytovej výstavby v súlade s územným plánom obce, investície obce do infraštruktúry a záujem obce o zabezpečenie sociálneho bývania – to sú nástroje obce a jej orgánov pre podporu pozitívneho demografického vývoja obyvateľov v obci a motivácie najmä mladých rodín nevystáňovať sa z obce. Obec dlhodobo venuje pozornosť vytváraniu priaznivých podmienok pre individuálnu výstavbu domov.

Obyvatelia obce žijú prevažne v rodinných domoch, čo zodpovedá dedinskému charakteru obce. Prevažná väčšina obývaných domov je využívaná na trvalé bývanie, 18 domov je neobývaných a 56 domov je obývaných prechodne, spravidla na víkendovú rekreáciu. Obec nemá obecné byty, ani byty na sociálne bývanie. V obci je dlhodobo zvýšený záujem o sociálne bývanie, obec v budúcnosti zvaží využitie možnosti získania dotácií na výstavbu nájomných bytov.

Tabuľka: Prehľad domového a bytového fondu v obci

DOMY			BYTY	
OBÝVANÉ DOMY	NEOBÝVANÉ DOMY	PRECHODNE OBÝVANÉ DOMY	BYTY V BYTOVÝCH DOMOCH VO VLASTNÍCTVE OBCE	BYTY V BYTOVÝCH DOMOCH V SÚKROMNOM VLASTNÍCTVE
336	18	56	0	63

Zdroj: obec Borša, 2022

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

5. OBČIANSKA VYBAVENOSŤ A ZÁZEMIE

5.1 ZDRAVOTNÉ A SOCIÁLNE SLUŽBY

V obci Borša sa nenachádza žiadne zdravotné stredisko, ani ambulancia všeobecného lekára pre dospelých alebo pediatra. Najbližšie zdravotné stredisko je v obci Streda nad Bodrogom, v ktorej sa okrem ambulancií všeobecných lekárov nachádzajú aj ďalšie odborné ambulancie, vrátane stomatologickej ambulancie. V obci sídli stredisko Záchrannej služby Košice. V prípade vážnejších zdravotných problémov obyvatelia obce využívajú najbližšiu nemocnicu, ktorá sa nachádza v meste Trebišov, Kráľovský Chlmec a Košice.

Obec Borša neposkytuje pre obyvateľov obce žiadne terénne, ambulantné ani pobytové sociálne služby. V rámci sociálnej pomoci obec poskytuje základné sociálne poradenstvo, zabezpečuje poskytovanie sociálnych služieb v súlade s ustanoveniami osobitného predpisu⁸ a pravidelne monitoruje potrebu sociálnej pomoci v obci tak, aby sa z dlhodobého hľadiska pripravila na poskytovanie vybraných sociálnych služieb podľa potreby. Pre zabezpečenie sociálnej starostlivosti obec prijala Komunitný plán sociálnych služieb obce Borša.

Obec má jedno pohrebisko, v areáli pohrebiska je vybudovaný Dom smútku s vlastným chladiacim zariadením.

5.2 OSTATNÉ SLUŽBY A OBCHODY

V obci je dostupný predaj základných potravín spojený s predajom zmiešaného tovaru v štyroch predajniach. Sortiment tovaru je postačujúci, za ďalším tovarom a službami obyvatelia dochádzajú do okolitých obcí a najmä do Maďarska. Reštauračné a pohostinské služby poskytujú dve prevádzky pohostinstva, jedna prevádzka reštaurácie a jedna prevádzka cukrárne. Z remeselných služieb je obyvateľom k dispozícii prevádzka stolárstva. Obyvatelia obce nemajú k dispozícii bankomat, v obci sa nachádza poštový úrad.

⁸ najmä zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

6. ŠKOLSTVO

Obec je zriaďovateľom Základnej školy s materskou školou Borša (ďalej aj „základná škola s materskou školou“ v príslušnom gramatickom tvare) s právnou subjektivitou. V materskej škole sú dve vzdelávanie detí triedy, základná škola je plnoorganizovaná.

Stabilizovaný demografický vývoj v obci korešponduje so stabilizovaným počtom detí v materskej škole. Materská škola má dve triedy a je spádovou materskou školou na plnenie povinného predprimárneho vzdelávania pre deti s trvalým pobytom v obci Borša a na základe zmluvy aj pre deti s trvalým pobytom v obciach Bara, Černočov a Slovenské Nové Mesto. Materskú školu navštevuje niekoľko detí aj z obce Viničky, Ladmovce a Zemplín. Kapacita materskej školy je zo strednodobého horizontu postačujúca.

Tabuľka: Vývoj počtu detí v materskej škole

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
40	32	32	33	33	25	1	34

Zdroj: obec Borša, 2022

Stabilizovaný demografický vývoj v obci korešponduje aj so stabilizovaným počtom žiakov v základnej škole. Základná škola má v každom ročníku jednu triedu a školský obvod základnej školy tvorí celé územie obce Borša. Kapacita základnej školy je zo strednodobého horizontu postačujúca.

Tabuľka: Vývoj počtu žiakov v základnej škole

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
208	211	217	208	199	195	184	187

Zdroj: obec Borša, 2022

Súčasťou základnej školy s materskou školou je aj školská jedáleň a školský klub detí.

Budova základnej školy s materskou školou je čiastočne zrekonštruovaná a modernizovaná, z vonkajšej strany zateplená za účelom minimalizácie tepelných únikov. Rekonštrukciu a modernizáciu si vyžadujú vnútorné priestory, najmä sociálne zariadenia pre deti a žiakov, elektroinštalácia, voda, odpad a ďalšie médiá. Materská škola nie je dostatočne vybavená interaktívnymi edukačnými pomôckami, ani interaktívnymi hračkami. V areáli materskej školy sa nachádza detské ihrisko. Základná škola nie je dostatočne vybavená interaktívnymi edukačnými pomôckami. V areáli základnej školy chýba ihrisko aj telocvičňa. Pri základnej škole je zriadený umelecký klub.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

7. EKONOMIKA A RIADENIE OBCE

7.1 EKONOMICKÁ KONDÍCIA OBCE

Obec Borša je subjektom verejnej správy.⁹ Finančné prostriedky, s ktorými hospodári obec sú verejnými prostriedkami.¹⁰ Verejnými prostriedkami sú aj prostriedky Európskej únie a odvody Európskej únie.

Od kondície a rozpočtovej zodpovednosti obce v priamo úmernej miere závisí schopnosť obce pripraviť projekty, štúdie, projektové dokumentácie, následne pripraviť žiadosti pre získanie nenávratných finančných prostriedkov a v neposlednom rade aj schopnosť obce schválené projekty realizovať. Obec Borša zodpovedne pristupuje k tvorbe svojho rozpočtu, viacročného rozpočtu aj k jeho čerpaniu. Rozpočet obce neobsahuje zámery a ciele, ktoré bude obec realizovať z výdavkov rozpočtu obce (program obce).

Silným nástrojom rozpočtovej disciplíny je zavedený systém finančnej kontroly, najmä základná finančná kontrola a administratívna finančná kontrola. Obec nemá žiadne úverové zaťaženie.

V majetku obce sa nachádzajú nehnuteľnosti: miestne cesty 11 km, budova obecného úradu, budova Domu smútku, Dom služieb, Budova športového areálu, Kaštieľ II. F. Rákocziho, Požiarna zbrojnica, Základná škola s materskou školou, Budova spoločenskej miestnosti. Obec Borša je zriaďovateľom rozpočtovej organizácie Základná škola s materskou školou, ktorej zverila časť majetku obce do správy. Majetok obce nie je založený v žiadnej obchodnej spoločnosti.

7.2 RIADENIE SAMOSPRÁVY

Obec vo svojej činnosti zabezpečuje originálne – samosprávne kompetencie, aj prenesený výkon štátnej správy. Rýchly vývoj informačných technológií a potreba okamžitého prístupu k niektorým informáciám, ako aj program vzájomného prepojenia informácií verejnej správy vyžaduje kvalitné technické zázemie. Obec Borša má pre výkon svojich kompetencií technické a softwarové zázemie aktuálne postačujúce, obec je zapojená do miniDCOM. S postupným rozširovaním požiadaviek na prepojenie verejnej správy bude v podmienkach obce potrebné zohľadniť pravidelnú aktualizáciu softwarového aj hardwarového vybavenia obecného úradu.

⁹ § 3 odseky 1, 2 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy

¹⁰ § 2 písmeno a) zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Pre zabezpečovanie malých obecných služieb nemá obec dostatočné technické a technologické vybavenie.

Výkonným zázemím obce a jej orgánov - starostu obce a obecného zastupiteľstva obce je obecný úrad, ktorý zabezpečuje potrebné organizačné aj administratívne úkony a komplexnú komunikáciu s občanmi. Obec zamestnáva šiestich zamestnancov. Starostka obce dbá o zabezpečenie pravidelného vzdelávania zamestnancov obce v súvislosti s implementáciou aktuálnej legislatívy aj v súvislosti v rozvojom informačných technológií a využívania elektronických služieb verejnej správy. Obec je sídlom a zároveň jedným z účastníkov zmluvy o zriadení Spoločného stavebného úradu.

8. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

8.1 STAV TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Obec má dostatočne vybudovanú a dobudovanú technickú infraštruktúru v rámci svojho územia. Na území obce je vybudovaný verejný vodovod, ktorý je v majetku Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Košice. Prietok vody je dostatočný, pre zabezpečenie plynulosti dodávky vody nie je potrebné zväčšiť objem vodojemu v obci.

V roku 2003 bola ukončená výstavba plynofikácie. Plynofikácia obce veľkou mierou prispela k doriešeniu situácie v zásobovaní teplom. Po komplexnej plynofikácii obce došlo k zmene používaných tuhých palív v prospech ušľachtilých palív, čo je nesporne prínosom v prospech zlepšenia životného prostredia, najmä ovzdušia. Obyvatelia využívajú tuhé palivá len prechodne, aktuálne len podľa vývoja cien v čase, ak je ponuka tuhých palív mimoriadne cenovo výhodná. Územie obce je napojené na rozvody SPP, a.s., závod Košice. Rodinné domy sú zásobované pre vykurovanie a prípravu teplej úžitkovej vody väčšinou z vlastných zdrojov tepla a to formou malých kotlov.

System likvidácie odpadových vôd je v obci postačujúci. Na území celej obce je vybudovaná kanalizačná sieť, ktorá odvádza splaškové vody do čističky odpadových vôd. Verejná kanalizácia je v majetku Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Košice. Splaškové odpadové vody v obci už nie sú odvádzané do zastaralých septikov a suchých záchodov, ktoré boli vo väčšine prípadov nedokonale izolované, takže často dochádzalo k znečisťovaniu podzemných vôd a tým aj k zhoršovaniu životného prostredia.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

V obci nie sú žiadne výrobné zdroje elektrickej energie. Dodávka a rozvod elektrickej energie je zabezpečovaná Východoslovenskou energetikou a.s., závod Košice. Kapacita tejto rozvodne je dostačujúca, v prípade požiadaviek je technicky realizovateľné jej navýšenie. Rozvodná vzdušná sekundárna sieť v obci je na betónových stĺpoch.

Na území obce existuje pevná telefónna sieť spoločnosti Slovak Telekom a.s., vyhovujúce a postačujúce je pokrytie signálom komerčných operátorov. Územie obce je pokryté televíznym signálom, obec nie je napojená na žiadnu káblovú televíziu. Pripojenie na internet je dobré, internet je bežne prístupný pre obyvateľstvo v dostačujúcej miere, kapacite a rýchlosti. Internetové pripojenie je hlavne cez mobilných operátorov.

Obec má vybudované verejné osvetlenie, ktoré je zastaralé a nevyhovuje súčasným potrebám a podmienkam energetickej úspornosti. Obecný rozhlas je zastaralý a vyžaduje investície do svojej modernizácie. Obec má vybudovaný kamerový systém v zastavanej časti obce aj v priestoroch obecného cintorína. Vybudovanie kamerového systému zvýšilo bezpečnosť obyvateľov.

Tabuľka: Technická infraštruktúra v obci

PLYNOVOD	VODOVOD	KANALIZÁCIA	ČOV	OBCENÝ ROZHLAS	VEREJNÉ OSVETLENIE
2003	1969	2003	1992	1970	1962

Zdroj: obec Borša, 2022

8.2 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Na území obce vzniká komunálny odpad, hlavne zmesový odpad a biologický odpad. Obec v súlade s ustanoveniami zákona č. 79/2015Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zabezpečuje triedený zber odpadu vo všetkých komoditách komunálneho odpadu. Odvoz odpadu je zabezpečený prostredníctvom zmluvných partnerov obce. Pre zvýšenie miery triedenia komunálnych odpadov obec využíva a zavádza legislatívne nástroje tak, aby boli obyvatelia obce motivovaní k zvýšeniu miery separovania a zároveň aby bol výber poplatkov za komunálne odpady postačujúci pre úhradu nakladania s odpadom a zabezpečenie jeho vývozu.

V obci sa nenachádza kompostovisko pre biologicky rozložiteľný odpad, ani zberný dvor. Obec má záujem o výstavbu kompostoviska a zberného dvora, aj takú výstavbu podporí. Na

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

zhromažďovanie biologicky rozložiteľného odpadu obec aktuálne umožňuje pôvodcom biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu z domácností vlastné kompostovanie. Dôvodom nezavedenia triedeného zberu biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu z domácností je uplatnenie výnimky v súlade s ustanoveniami osobitného predpisu.¹¹ Pre zber a spracovanie biologicky rozložiteľného odpadu zo záhrad a parkov, najmä trávy a konárov obci chýba mulčovač a štiepkovač. Výstavba zberného dvora a obecného kompostoviska skvalitní systém manažovania komunálnych odpadov.

Zmenami v systéme prístupu k nakladaniu s odpadom je však potrebné sa neustále zaoberať, najmä s ohľadom na možný vznik malých nepovolených skládok, nakoľko časti obyvateľov ešte chýba dostatočná ekologická zodpovednosť. Obec dbá na to, aby sa v jej katastri nevyskytli žiadne enviromentálne záťaž.

8.3 DOBROVOLEŇNÁ POŽIARNA OCHRANA

V obci Borša je dlhoročná tradícia Dobrovoľného hasičského zboru. Dobrovoľný hasičský zbor je zameraný na zásahovú činnosť pri požiaroch, zabezpečuje protipožiarne prevenciu a výchovu na predchádzanie požiarov v obci. Aktívne sa zapája do protipovodňových akcií. V obci sa nachádza požiarne zbrojnica, čiastočne zrekonštruovaná. Budova požiarnej zbrojnice vyžaduje aj rekonštrukciu vnútorných, interiérových priestorov. Obec Borša zriadila aj Dobrovoľný hasičský zbor obce.

9. KULTÚRA A ŠPORT

Na organizovanie spoločenských a kultúrnych akcií obec využíva Kultúrny dom. Kultúrny dom vyžaduje komplexnú rekonštrukciu, najmä z hľadiska minimalizácie tepelných únikov. Rekonštrukciu si vyžaduje aj strecha a okná Kultúrneho domu. Pred rekonštrukciou je vnútorné vybavenie Kultúrneho domu, je potrebné realizovať modernizáciu elektroinštalácie a ostatných rozvodov médií, sociálnych zariadení aj modernizáciu vybavenia kuchyne.

Ponuka kultúrnych a spoločenských aktivít je pomerne bohatá. Obec každoročne organizuje Dni obce Borša, Tokajský festival, Stretnutie dôchodcov, Výstava ovocia a zeleniny.

¹¹ § 81 odsek 21 písmeno b) zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Pre športové aktivity majú obyvatelia obce k dispozícii multifunkčné ihrisko, futbalové ihrisko a detské ihrisko. Aj napriek týmto možnostiam občanom chýbajú častejšie športové podujatia pre deti a rodiny.

Centrum obce tvorí parčík s lavičkami. Za ďalšími kultúrnymi, spoločenskými a športovými aktivitami, či do fitness centra majú možnosť obyvatelia dochádzať hlavne do mesta Trebišov.

Tabuľka: Prehľad kultúrnych a športových možností v obci

KULTÚRNY DOM	DETSKÉ IHRISKO, ŠPORTOVISKO	ZARIADENÉ FUTBALOVÉ IHRISKO	NEZARIADENÉ IHRISKO, ŠPORTOVÁ PLOCHA	KLZISKO	TENISOVÉ IHRISKO	INÉ
áno	áno	áno	nie	nie	nie	knižnica

Zdroj: obec Borša, 2022

10. STAV PROJEKTOVEJ PRIPRAVENOSTI

Obec Borša má ambíciu pripraviť pre svoje potreby a investície kvalitné investičné projekty v súlade so schváleným dokumentom Programu rozvoja obce. V súčasnej dobe sú pripravené projekty na obnovu Kultúrneho domu s knižnicou a na zvyšovanie energetickej účinnosti budovy obecného úradu.

Ostatné projekty bude obec pripravovať po schválení Programu rozvoja obce v nadväznosti na časovú os jeho plnenia a v súlade s prípravou žiadostí o nenávratné zdroje financovania.

11. ZHODNOTENIE VNÚTORNÉHO PROSTREDIA OBCE

Pre analýzu vnútorného prostredia boli identifikované viaceré kľúčové oblasti, v ktorých spracovateľ sledoval vývoj za posledných najmenej šesť rokov. Hodnotenie vnútorného prostredia je dôležité pre rozpoznanie silných a slabých stránok obce. Pre potreby spracovania Programu rozvoja obce boli identifikované, sledované a vyhodnotené oblasti: geografia, demografia, vzdelanosť obyvateľov, zamestnanosť obyvateľov, domový a bytový fond, zdravotné, sociálne služby a služby občianskej vybavenosti, školstvo, ekonomika, technická infraštruktúra, kultúra a šport. Spracovateľ v jednotlivých oblastiach hodnotenia uvádza k textu aj prehľadné tabuľky.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Medzi silné stránky obce patrí početné zastúpenie obyvateľov v produktívnom veku, prevaha obyvateľov so vzdelaním pre potreby trhu práce, ochota ľudí vzdelávať sa a rekvafikovať. Silné stránky obce možno hodnotiť ako výborný predpoklad pre rozvoj obce.

Naopak, medzi slabé stránky je potrebné zaradiť hlavne nedostatočnú podporu podnikania a začínajúcich podnikateľov a nedostatok vlastných finančných možností obce pre väčšie rozvojové investície a aktivity.

Podrobné zhodnotenie silných aj slabých stránok obce je v SWOT.

Tabuľka: Zoznam kvantitatívnych a kvalitatívnych dát

Zoznam použitých kvantitatívnych a kvalitatívnych dát			
Oblasť dát /téma	Zdroj dát	Oblasť dát /téma	Zdroj dát
Geografia	obec	Služby	obec
Demografia	obec	Školstvo	obec
Vzdelanosť	obec	Ekonomika	obec
Zamestnanosť	obec	Technická infraštruktúra	obec
Domový fond	obec	Kultúra, šport	obec

Zdroj: vlastné spracovanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

A II. ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA OBCE

12. EKONOMICKÉ SUBJEKTY A ZAMESTNÁVATELIA V OBCE

12.1 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA VÝVOJA NEZAMESTNANOSTI V OBCE

Po prechode slovenského ekonomického systému na trhové hospodárstvo sa prejavili zmeny na trhu práce. Trh práce významne ovplyvňuje nerovnomerný rozvoj jednotlivých regiónov v rámci Slovenska. Nezamestnanosť sa zaradila medzi hlavné negatívne rysy spoločnosti, najmä v regiónoch, kde je záujem investorov z rôznych dôvodov nízky. Dlhodobá nezamestnanosť sa pritom stala ekonomickým, psychologickým, sociálnym a kultúrnym problémom. Jej dôsledkom je nútená pravidelná a dlhodobá migrácia za prácou do vzdialenejších regiónov aj do zahraničia.

Obec Borša patrí medzi obce s dlhodobo vysokou a stabilnou mierou nezamestnanosti. Dôvody takejto miery nezamestnanosti môžeme vidieť vo viacerých príčinách. V prvom rade je to zrušenie a zlikvidovanie viacerých podnikov ľahkého priemyslu, ktoré mali v regióne svoju tradíciu a zamestnávali značný počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Boli to hlavne podniky v oblasti spracovávania potravín a poľnohospodárskych produktov, poľnohospodárske podniky, strojárne podniky, samostatne hospodáriaci roľníci a podobne. Okrem zamestnávania tieto podniky zároveň pripravovali na svoje profesie množstvo mladých ľudí v rámci učňovského a stredného odborného školstva. Ľudia, dnes už v strednom veku, vyškolení pre tieto tradičné profesie a remeslá dnes v tomto regióne nenachádzajú svoje uplatnenie.

V nemalej miere ďalšou možnou príčinou vysokej miery nezamestnanosti je aj malé zastúpenie obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním. Títo obyvatelia by vedeli a mali schopnosť rozvinúť v regióne malé a stredné podnikanie, prípadne pritiahnúť zaujímavého investora pre rozvoj ľahkého priemyslu. V obci je práve opačný trend, kedy obyvatelia regiónu s vysokoškolským vzdelaním sú nútení odchádzať a nájsť si svoje uplatnenie v iných častiach Slovenska a v zahraničí.

Veľkou mierou k vysokej nezamestnanosti prispieva aj nezamestnateľnosť marginalizovanej skupiny obyvateľov.

V neposlednom rade je potrebné poukázať aj na ďalšiu možnú príčinu vysokej miery nezamestnanosti, a tou je nízka kúpyschopnosť obyvateľov obce aj celého regiónu. Tá má za následok likvidáciu viacerých drobných podnikateľov, ktorí zabezpečujú predovšetkým predaj poľnohospodárskej produkcie, drobné služby občianskej vybavenosti, opravárenské a drobné

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

stavebné činnosti a podobne. V záujme poskytovania nízkych cien a prispôsobenia sa kúpyschopnosti obyvateľov tieto nemôžu vytvoriť ďalšie pracovné miesta a počítať s rozvojom vlastnej firmy.

Uvedené hlavné príčiny sú dlhodobé a ani vďaka aktívnej politike trhu práce nie sú uspokojivo minimalizované.

Územie obce Borša podľa územnosprávneho členenia patrí do pôsobnosti Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v meste Trebišov, ktorý sa zaoberá aktívnou politikou zamestnanosti. Je miestom vyhodnocovania trhu práce, evidencie nezamestnaných, sprostredkováva zamestnanie, poskytuje poradenské služby a rekvalifikácie.

12.2 PODNIKATEĽSKÉ ZÁZEMIE

Okrem najväčších zamestnávateľov v regióne pôsobia v obci a jej okolí aj menší podnikatelia a samostatne hospodáriaci roľníci. Menší podnikatelia nezamestnávajú žiadnych ďalších zamestnancov.

Tabuľka: Typy podnikateľských subjektov v obci

TYP PODNIKATEĽSKÉHO SUBJEKTU	POČET
Podnikatelia – fyzické osoby	13
Samostatne hospodáriaci roľníci	1
Podnikatelia – právnické osoby	4

Zdroj: obec Borša, 2022

Dominantným podnikateľským odvetvím sú služby, obchod, poľnohospodárstvo a verejná správa. Medzi najvýznamnejších zamestnávateľov z hľadiska optimalizácie nezamestnanosti v obci a regióne patria Chateau Grand Bari, s.r.o., Tokaj & CO s.r.o. a Železnice Slovenskej republiky.

13. NEPODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY V OBCE

Na označenie nepodnikateľských subjektov, mimovládnych organizácií, spolkov či združení sa na Slovensku zaužíval pojem tretí sektor. Existencia týchto subjektov a ich zúčastňovanie sa na živote spoločnosti charakterizuje občiansku spoločnosť. V podmienkach územnej samosprávy je to ideálna symbióza, kedy tretí sektor pôsobí v oblastiach, kde dopĺňa manažment samosprávy. Spolkový a záujmový život v obci a v celom mikroregióne má dlhodobú tradíciu.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

13.1 MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE

Mimovládne organizácie sú organizácie s právnou subjektivitou vytvorené súkromnými osobami alebo organizáciami, ktoré sa nezúčastňujú na vláde a ani vo vláde nemajú svojich zástupcov (vrátane orgánov územnej samosprávy). Ich mimovládny charakter je daný tým, že štát, ani orgány územnej samosprávy vrátane ich predstaviteľov nemajú nijaký vplyv na vedenie organizácie alebo iné ovplyvňovanie ich činnosti. Mimovládne organizácie sú inštitucionalizované, nezávislé a spravidla zriadené na verejno-prospešné účely. V podmienkach Slovenska sú mimovládne inštitúcie ako nezávislé výskumné, hodnotiace a poradné organizácie, ich pôsobnosť je globálna so zameraním na vybrané odvetvia spoločnosti a riadenia hospodárstva. Na území obce Borša nemá sídlo žiadna mimovládna organizácia.

13.2 SPOLKY A ZÁUJMOVÉ ORGANIZÁCIE

Spolková a záujmová činnosť má v obci tradíciu dlhé desaťročia. Občania sa neformálne schádzali na rôznych folklórnych akciách a podujatiach, športových aktivitách a podobne. Neskôr tieto spolky aj inštitucionalizovali. Aj spolky a záujmové združenia sú charakterizované dobrovoľnosťou, nezávislosťou, ale ich ciele ohraničuje okruh ich aktivít. Obec má bohatú tradičnú spolkovú činnosť.

Aktuálne je v obci aktívny miestny spolok Slovenského Červeného kríža, základná organizácia Csemadok a nezisková organizácia II. Rákoczi Ferenc Polgári Társulás Borsi.

Obec činnosť spolkov podporuje finančne podľa možností rozpočtu obce, ale aj nefinančne poskytnutím obecných priestorov na ich činnosť, pri propagácii a podobne.

14. DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Cez katastrálne územie obce Borša prechádza cesta I. triedy č. I/79, ktorá prepája mesto Trebišov, mesto Kráľovský Chlmec až v smere na Ukrajinскую hranicu.. Zároveň spája región s hraničným priechodom do Maďarska v smere na Slovenské Nové Mesto a v smere na Stredú nad Bodrogom. S obcami Bara a Černochovej je obec Borša prepojená cestami II. a III. triedy. Dopravná obslužnosť verejnou autobusovou dopravou je pre obyvateľov obce postačujúca, v smere do mesta

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Kráľovský Chlmec a Trebišov premáva verejná autobusová doprava v primeraných intervaloch počas pracovných dní, aj počas dní pracovného pokoja.

Katastrálnym územím obce prechádza hlavný železničný ťah SR, železničná trať európskeho významu Čierna nad Tisou – Košice. Verejná vlaková doprava je pre obyvateľov obce optimálnym dopravným spojením.

15. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie človeka, tvorí životné prostredie - environment. Je predpokladom jeho ďalšieho vývoja a tvorí ho najmä ovzdušie, voda, pôda, horniny a ďalšie organizmy. Inak povedané, životné prostredie je súbor všetkých činiteľov, s ktorými prichádza do styku živý subjekt, ktorými je obklopený a na ktoré priamo i nepriamo pôsobí. Životné prostredie je jednou z určujúcich zložiek kvality života spoločnosti, logicky tvorí dôležitú súčasť aj pri analýze vonkajšieho prostredia rozvoja obce.

15.1 OVZDUŠIE A HLUK

V katastrálnom území obce Borša sa nenachádzajú veľké zdroje znečisťovania ovzdušia, čo pozitívne vplýva na kvalitu ovzdušia. Lokálne je ovzdušie znečistené len výfukovými plynmi cestnej dopravy a spaľovaní tuhého paliva v intraviláne obce v domácnostiach, ktoré prechodne využívajú tuhé palivá na vykurovanie. Znečistenie ovzdušia malými znečisťovateľmi bolo čiastočne odstránené plynofikáciou obce. Obec zatiaľ centrálnne nevyužíva žiadne alternatívne zdroje energie, v obci alternatívne zdroje energie individuálne využívajú niektorí obyvatelia.

Zaťaženosť prostredia hlukom v obci je malá. Hluk vzniká hlavne z automobilovej dopravy na ceste I. triedy a miestnych komunikáciách, keďže obec Borša nemá priemyselné prevádzky.

15.2 PÔDA

V katastri obce Borša sa nenachádzajú žiadne významné zdroje znečistenia životného prostredia, je možné predpokladať, že pôdy sú tu málo znečistené, bez ťažkých kovov. V súvislosti s hospodárením na pôde sú stresovým faktorom poľnohospodárske meliorácie a rekultivácie, ktoré

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

boli vybudované na pôde koncom 20. storočia. Ich realizáciou došlo na mnohých miestach k zmene pôvodných rastlinných spoločenstiev.

Kvalita pôdy je ovplyvnená poľnohospodárskou výrobou, aplikáciou hnojív a pesticídov v procese výroby.

15.3 VODNÉ PLOCHY

Katastrálne územie obce Borša odvodňuje rieka Bodrog a jej pravobežný, západný prítok Roňava. Údolná niva toku Bodrog je významným fenoménom krajiny v obci. Celá hydrografická sústava patrí do Povodia Bodrogu. Obec patrí medzi záplavové územia.

V katastri obce sa nenachádza žiadny významný priemyselný zdroj znečistenia vôd.

15.4 PRÍRODA A KRAJINA

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre Európsku Úniu ako celok. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii.

Katastrálne územie obce Borša zasahuje do Chráneného vtáčieho územia Medzibodrožie, zapísané do národného zoznamu, v katastri obce sa nachádza aj Chránený lesík.

16. HISTORICKÉ A KULTÚRNE PAMÄTIHODNOSTI, PRÍRODNÉ ÚKAZY A INÉ POZORUHODNOSTI

Obec Borša leží na regionálnej rozvojovej osi Košice – Trebišov štátna hranica Slovenské Nové Mesto s Maďarskou republikou – Kráľovský Chlmec – Kapušany – štátna hranica s Ukrajinou.

V hierarchizácii sídel Košického kraja je zaradená medzi významné vidiecke sídla. Obec je súčasťou významného zoskupenia prihraničných sídel v priestore Slovenského Nového Mesta –

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Sátoraljaújhely. V tomto priestore sa predpokladá rozvoj sídelných a dopravných väzieb a spoločných priestorov turizmu a rekreácie (Tokajský mikroregión, Borša, Sárospatak).

V Borši sa zachoval kaštieľ Františka II. Rákocziho. Na mieste dnešného objektu kaštieľa kedysi existoval vodný hrad, ktorého kamenné murivá pravdepodobne použili pri stavbe hradného kaštieľa z druhej polovice 16. storočia, pôvodne obohaného vodnou priekopou, dodnes dobre viditeľnou na severnej strane. Kto postavil hradný kaštieľ, nie je známe. Kaštieľ má dnes pôdorys v tvare písmena L, s prihliadnutím k prístavbe novších hospodárskych častí v tvare nepravidelného písmena U. Na styku dvoch pôvodných krídel je náročná štvorcová hranolová bašta, ktorá by mohla byť pozostatkom veže. Priečelie orientované do ulice má v strede prízemnia veľký polkruhovo ukončený portál s pravouhlým orámovaním. Riešenie portálu nevyklučuje možnosť použitia padacej mreže. Poschodie členia prevažne združené okná s rímsami. Krídla do dvora majú novšie arkády, z 18. storočia. V kaštieli sa narodil dňa 27.3. 1676 vedúci predstaviteľ protihabsburského povstania František Rákóczi II. Jeho busta od sochára J. Mayera, z roku 1907 je umiestnená pred hlavným vchodom do kaštieľa. Kaštieľ je zrekonštruovaný a je majetkom obce.

Okolie kaštieľa tvorí UNESCOm chránený lesík s množstvom vzácnych drevín a s jazierkom.

V obci sa nachádza aj Reformovaný kostol z 13. storočia a zvonica. Nádherné prírodné zákutia sú aj v okolí rieky Bodrog. V chotári obce bol v nedávnej minulosti vykonaný geotermálny vrt, prameň vody s teplotou 36 stupňov by mal byť využitý ako zdroj pre termálne prírodné kúpalisko a na vykurovanie verejných budov v obci. Turistickým lákadlom je aj chýrne tokajské víno a povestné vínne pivnice v Borši. Celé okolie obce Borša je bohaté na možnosti nenáročnej cykloturistiky.

17. ZHODNOTENIE VONKAJŠÍCH VPLYVOV OBCE

Vonkajšie prostredie obce je súhrn faktorov, ktoré obec nemôže vôbec ovplyvniť. Naopak toto prostredie ovplyvňuje obec a tá nemá inú možnosť ako sa prvkom tohto prostredia čo najlepšie prispôbiť. Externé prostredie a jeho prvky popisuje STEEP analýza, ktorej úlohou je identifikovať faktory ovplyvňujúce obec, jej projekty a výsledné profitovanie. Jednotlivé faktory môžeme rozdeliť do piatich hlavných kategórií, všetky majú spoločné to, že sa jedná o faktory obcou neovplyvniteľné. Riešenie s nimi spojených problémov bude spočívať v prispôbení sa im tak, aby obec aj napriek nim mohla dosiahnuť stanovené ciele.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Tabuľka: STEEP analýza

SOCIÁLNE	TECHNOLOGICKE	EKONOMICKE	EKOLOGICKE	POLITICKE
Demografické zmeny	Vývoj technológií	Nové pracovné príležitosti	Nové trendy ochrany životného prostredia	Politika vlády v konkrétnej oblasti
Zmeny potrieb obyvateľov	Dostupná technológia a využívaná technológia	Využívanie ďalších zdrojov z EÚ	Európska legislatíva v životnom prostredí	Zmena legislatívy
Zmeny správania	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Noví investori	Dôsledky klimatických zmien	Legislatíva verejného obstarávania
Migrácia a imigrácia	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom eGovernmentu	Zmena fiskálnej politiky	Nové záväzky štátu vo vzťahu k EÚ	Presun kompetencií

Zdroj: vlastné spracovanie

Pre podrobné zhodnotenie vonkajšieho – externého prostredia obce boli identifikované a skúmané niektoré základné oblasti, ktoré ovplyvňujú rozvoj obce, ale obec na ne nemá dosah:

Ekonomické subjekty a zamestnávateľia pôsobiaci v obci a v mikroregióne a jeho bezprostrednom okolí, nepodnikateľské subjekty obce, dopravná infraštruktúra a dopravná obslužnosť, životné prostredie a prírodné, historické a ďalšie zaujímavosti obce a okolia. Z uvedených oblastí sa podrobným skúmaním definujú príležitosti a dajú sa predpokladať aj možné ohrozenia. K príležitostiam obce je možné zaradiť prírodu bohatú na možnosti cykloturistiky, vínnej cesty, potenciál na rozvoj turistického ruchu, k ohrozeniam je potrebné zaradiť globálne nepriaznivé klimatické zmeny a s tým súvisiacu potrebu rôznych opatrení na ochranu územia. Podrobnejšie sú príležitosti a ohrozenia v SWOT. Okres Trebišov bol s účinnosťou od 31. decembra 2015 zaradený Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny SR medzi najmenej rozvinuté okresy.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

A III. ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA OBCE

Univerzálna analytická technika zameraná na zhodnotenie vnútorných a vonkajších faktorov ovplyvňujúcich úspešnosť obce, mikroregiónu sa nazýva SWOT analýza. Najčastejšie je SWOT analýza používaná ako situačná analýza v rámci strategického riadenia, je súčasťou Programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí. Autorom SWOT analýzy je Albert Humphrey, ktorý ju navrhol v šesťdesiatych rokoch 20. storočia. SWOT je akronym z počiatočných písmen anglických názvov jednotlivých faktorov:

Strengths – silné stránky

Weaknesses – slabé stránky

Opportunities – príležitosti

Threats – hrozby, ohrozenia

V SWOT analýze vo všetkých faktoroch budeme sledovať 3 základné oblasti - priority, ktoré tvoria kosť naslednej – strategickej časti dokumentu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša:

Ľudia a kvalita života

Infraštruktúra a životné prostredie

Ekonomika a riadenie obce

Ľudia a kvalita života – táto oblasť je prvou riešenou prioritou a tomu zodpovedá aj jej záujem a postavenie. Pre zlepšenie kvality života obyvateľov obce boli podrobnejšie analyzované viaceré vstupné informácie analýzy vnútorného prostredia, aj analýzy vonkajšieho prostredia. SWOT analýza sa v tejto oblasti opiera o kapitoly: 3 Krajina, 4 Obyvateľstvo, 5 Občianska vybavenosť a zázemie, 6 Školstvo, 9 Kultúra a šport, 12 Ekonomické subjekty a zamestnávateľia v obci.

Infraštruktúra a životné prostredie – pre SWOT analýzu sú dôležité zistenia v kapitolách: 8 Technická infraštruktúra, 14 Dopravná infraštruktúra, 15 Životné prostredie, 16 Historické a kultúrne pamätihodnosti, prírodné úkazy a iné pozoruhodnosti.

Ekonomika a riadenie obce – je oblasť, prioritou, ktorú asi najviac ovplyvňuje aktuálne globálne dianie a z toho vyplývajúca aplikácia aktuálnej legislatívy. Pre SWOT analýzu sú sledované kapitoly: 7 Ekonomika a riadenie obce, 10 Stav projektovej pripravenosti obce, 12 Ekonomické subjekty a zamestnávateľia v obci a 13 Nepodnikateľské subjekty.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Pri hodnotení súčasného stavu územia je potrebné zdôrazniť, že aktuálny stav rozvoja obce v porovnaní so stavom pred rokom 2016 možno hodnotiť ako výrazný posun kvality života jej obyvateľov aj ako kvalitatívny posun zázemia, ktoré obec pre svojich občanov zabezpečuje. Úlohou Programu rozvoja obce a jeho strategickej časti je tento stav udržať a naďalej rozvíjať.

Tabuľka: SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<p>Ľudia a kvalita života</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Stabilizovaný demografický vývoj☐ Silné zastúpenie ľudí v produktívnom veku☐ Flexibilita a mobilita obyvateľov dochádzať za prácou☐ Ochota vzdelávať sa a rekvifikovať sa☐ Potenciál na vybudovanie poľnohospodárskych a remeselných dvorov☐ Výhodné podmienky a možnosti pre stavbu nových rodinných domov☐ Možnosti využívania rodinných domov na rekreáciu a víkendové bývanie☐ Záujem obyvateľov zachovávať a propagovať tradície a zvyklosti☐ Záujem obyvateľov o rozvoj obce☐ Dostupnosť služieb v okresnom meste <p>Infraštruktúra a životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Zachovalé územie a jeho atraktivita☐ Primerané zázemie technickej infraštruktúry☐ Organizovanie separovania zberu v obci☐ Bohatý prírodný potenciál☐ Bohaté možnosti zabezpečenia turistického ruchu, ekoturistiky a cykloturistiky <p>Ekonomika a riadenie obce</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Obec bez úverovej záťažnosti☐ Vyrovnané rozpočtové hospodárenie v obci☐ Mimoriadne zanietená, šikovná a starostlivá starostka☐ Pripravené podmienky pre implementáciu elektronickej komunikácie☐ Dlhodobo dobre zvládnutý manažment projektov☐ Dobré podmienky pre podnikanie v cestovnom ruchu	<p>Ľudia a kvalita života</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Nedostatočné sociálne služby a občianska vybavenosť☐ Slabá prepojenosť vzdelanostnej štruktúry obyvateľov a možnosti trhu práce☐ Nutnosť migrovať za vzdelaním a vyšším vzdelaním☐ Nutnosť migrovať za prácou☐ Neprimerane vysoká nezamestnanosť <p>Infraštruktúra a životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Potrebná postupná modernizácia kanalizácie☐ Potreba rekonštrukcie miestnych komunikácií a odstavných plôch☐ Zastaralé a neestetické stĺpy elektrického vedenia☐ Nedostatočne riešená energetická úspora budov <p>Ekonomika a riadenie obce</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Malý záujem obyvateľov o elektronicú komunikáciu s obcou pri vybavovaní svojich potrieb a záujmov☐ Nedostatočný záujem podnikateľov spolupracovať s obcou a podporovať jej aktivity☐ Nedostatok finančných možností pre investičné zámery☐ Nepostačujúca propagácia obce a jej kultúrnych, historických a folklórnych tradícií a zvykov a tradičných výrobkov
<p>PRÍLEŽITOSTI</p> <p>Ľudia a kvalita života</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Vybudovanie poľnohospodárskych a remeselných dvorov☐ Využívanie dostupných nástrojov na podporu začínajúcich podnikateľov☐ Využívanie aktívnej politiky trhu práce vo vzťahu k absolventom☐ Motivácia podnikateľov zamestnať obyvateľov	<p>OHROZENIA</p> <p>Ľudia a kvalita života</p> <ul style="list-style-type: none">☐ Odchod mladých ľudí za prácou do mesta a iných regiónov☐ Úbytok detí a starnutie obce☐ Neschopnosť rekvifikácie dlhodobo nezamestnaných obyvateľov☐ Rastúci podiel sociálne znevýhodnených obyvateľov a v dôsledku toho aj úbytok služieb

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

<p>obce</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Posilnenie rozvoja služieb v cestovnom ruchu ☐ Podpora rozvoja výstavby nových domov <p>Infraštruktúra a životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Využívanie životného prostredia na rozvoj cestovného ruchu, zhodnotenie nevyužitého prírodného potenciálu a miestnych zdrojov ☐ Posilnenie a podpora propagácie zdravých poľnohospodárskych výrobkov a produktov ☐ Využívanie prírodných a kultúrnych zaujímavostí na rozvoj cestovného ruchu ☐ Vybudovanie cyklotrás a náučných chodníkov ☐ Využívanie alternatívnych zdrojov energie ☐ Zabezpečenie energetickej efektívnosti budov <p>Ekonomika a riadenie obce</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Aktívne využívanie možností čerpania nenávratných finančných príspevkov z projektov a grantov ☐ Aktívne zapojenie obyvateľov do diania v obci ☐ Zlepšenie elektronickej komunikácie s obyvateľmi ☐ Aktívna a trvalá propagácia obce a jej atraktivity a možností všetkými prostriedkami ☐ Podpora rozvoja spolkov a prostredníctvom nich aj propagácia folklórnych tradícií ☐ Zvýšenie atraktívnosti a využiteľnosti verejných priestranstiev ☐ Zlepšenie čistoty verejných priestranstiev
--

Zdroj: vlastné spracovanie

<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ohrozenie drobných služieb budovaním zázemia vo väčších mestách ☐ Malý záujem o podnikanie v službách <p>Infraštruktúra a životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Zánik tradičných remesiel a folklórnych zvykov ☐ Zarastanie pozemkov neudržiavaním krajiny ☐ Zhoršenie prírodného prostredia pre cestovný ruch ☐ Zhoršenie kvality vody v dôsledku nedobudovanej siete kanalizácie <p>Ekonomika a riadenie obce</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Nedostatok financií na rozvojové projekty ☐ Nezáujem občanov o veci verejné ☐ Zánik spolkov

Tabuľka: Kontrolný zoznam pre hodnotenie možných rizík

DRUH RIZIKA	OBJEKT RIZIKA	ZDROJ RIZIKA	NEŽIADUCE DÔSLEDKY	PRAVDEPODOBNOŠŤ
Individuálne	obec	Nezáujem obyvateľov o realizáciu aktivít v Programe rozvoja obce	Nenaplnenie vízie a priorít Programu rozvoja obce	veľmi nízka
Technické	obec	Dopravná zaťaženosť	Zhoršenie životného prostredia	stredná
Ekologické	obec	Identifikácia starých envirozát'aží	Zhoršenie životného prostredia	nízka
Sociálne	obec	Nedostatočné uplatnenie	Migrácia obyvateľov	stredná/nízka
Ekonomické	obec	Nezáujem investorov	Zvyšovanie nezamestnanosti	stredná

Zdroj: vlastné spracovanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

B. STRATEGICKÁ ČASŤ

Základným implementačným dokumentom plnenia národných priorít Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj Organizácie spojených národov v Slovenskej republike je Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 - nové znenie (ďalej len „Slovensko 2030“). Dokument Slovensko 2030 zároveň plní úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR v súlade s ustanovením § 6 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj prijalo všetkých 193 štátov OSN. Agenda 2030 vyzýva na urýchlené kroky na podporu prosperity a zároveň na ochranu planéty, pričom uznáva, že *„ukončenie chudoby musí ísť ruka v ruke so stratégiami, ktoré budujú hospodársky rast a zaoberajú sa rôznymi sociálnymi potrebami vrátane vzdelávania, zdravia, sociálnej ochrany, pričom vytvárajú pracovné príležitosti pri riešení zmeny klímy a ochrany životného prostredia“*.¹²

Úlohou dokumentu Slovensko 2030 je nielen premietnuť a konkretizovať priority Agendy 2030 a Európskej zelenej dohody v špecifických podmienkach Slovenska, ale zároveň ako integrovaná rozvojová stratégia rámcovať verejné politiky štátu a rozvojové politiky územných samospráv s cieľom zabezpečiť ich koordináciu, synergiu, stabilitu a efektívnejšie využívanie verejných zdrojov. Slovensko 2030 definuje priority a ciele rozvoja Slovenska v troch integrovaných rozvojových programoch pokrývajúcich kľúčové oblasti rozvoja:

- a) ochrana a rozvoj zdrojov,
- b) udržateľné využívanie zdrojov,
- c) rozvoj komunit.

Tieto programy sú chápané ako prierezové, integrujúce problematiku rôznych rezortov a rôznych úrovní štátnej správy a územnej samosprávy. Reagujú na hlavné výzvy nielen na národnej úrovni, ale berú do úvahy špecifiká regiónov Slovenska.¹³

Slovensko 2030 je základným východiskom aj pre regionálnu a miestnu samosprávu pri spracovaní programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja. Národné priority Agendy 2030 je potrebné premietnuť do programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja aj na úrovni územnej samosprávy. Plne v súlade s národnými prioritami Agendy 2030 je aj záväzok vlády SR definovaný v jej programovom vyhlásení,¹⁴ v ktorom sa zaviazala podporovať Slovensko vnútorne súdržné, silné a sociálne spravodlivé, schopné efektívne využívať verejné zdroje v záujme rozvoja

¹² Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky

¹³ Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky

¹⁴ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

regiónov a ochrany životného prostredia, aby sa Slovensko premenilo na inteligentnú, inovatívnu a transparentnú krajinu.

Na základe výstupov analýz boli definované tri priority regionálneho rozvoja:¹⁵

- a) udržateľná konkurencieschopná, environmentálne a inovačne orientovaná ekonomika regiónov,
- b) zvýšenie kvality života a využitie prírodného a ľudského kapitálu,
- c) harmonizácia regionálneho a územného rozvoja.

Tri priority regionálneho rozvoja sa premietajú do troch integrovaných rozvojových programov dokumentu Slovensko 2030, ktoré sú detailne rozpracované do cieľov, definovania kľúčových zmien, prioritných krokov a potrebných intervencií na dosiahnutie cieľov. Pri ich vypracovaní sa Slovensko 2030 ako základný implementačný dokument Agendy 2030 Organizácie spojených národov opiera okrem výstupov analýz aj o široký participatívny proces pri spracovaní úvodného dokumentu Národnej stratégie regionálneho a územného rozvoja a Návrhu národných priorít implementácie Agendy 2030. Integrované rozvojové programy prepájajú Agendu 2030 a regionálny rozvoj a sú kľúčovým nástrojom naplnenia Agendy 2030 naprieč národnou, regionálnou a lokálnou úrovňou v nasledujúcej štruktúre:

1. Ochrana a udržateľný rozvoj prírodných a ľudských zdrojov, ako aj kultúrneho potenciálu, tak aby boli zachované pre ďalšie generácie a mohli byť využívané na ďalší rozvoj spoločnosti.
2. Premena hospodárstva SR do roku 2030 na konkurencieschopnú, inovačne orientovanú nízkouhlíkovú obehovú ekonomiku, ktorá bude efektívne zhodnocovať vzdelanie, ľudský potenciál a zdroje a bude environmentálne aj sociálne udržateľná a odolná proti vonkajším aj vnútorným nepriaznivým vplyvom.
3. Zefektívnenie a priblíženie správy verejných záležitostí občanom prostredníctvom vybudovania viacúrovňového integrovaného manažmentu rozvoja na národnej, regionálnej a miestnej úrovni²⁸. Zároveň je cieľom efektívne využívať územný potenciál regiónov.
4. Zvýšenie kvality života pre všetky sociálne skupiny v jednotlivých strategicko-programovacích regiónoch a zabezpečenie dostupnosti a kvality verejných služieb, práce a rovných príležitostí pre využitie potenciálu každého jednotlivca bez ohľadu na jeho sociálno-ekonomické zázemie či znevýhodnenie.

Pri tvorbe strategickej a programovej časti Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša zohľadnila obec Borša uvedené dokumenty a v nich definované priority.

¹⁵ Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

18. VYMEDZENIE POJMOV

VÍZIA

Teória definuje víziu ako želanú predstavu. V Programe rozvoja obce je to želaná predstava obyvateľov obce a jej reprezentantov o budúcnosti, o ideálnom stave. Je veľmi dôležité pre rozvoj obce mať spoločnú predstavu o budúcnosti, pretože len vtedy je vízia nástrojom na motiváciu, ak je víziou spoločnou. Formulácia rozvojovej vízie je úvodným krokom pri tvorbe strategickej časti dokumentu. K naplneniu tejto vízie by malo smerovať spracovanie samotnej stratégie a z nej vyplývajúcej realizácie konkrétnych rozvojových projektov v nadväznosti na finančný rámec.

PRIORITY, CIELE

Okrem vízie je potrebné v tejto časti identifikovať jednotlivé ciele a formulovať hlavné priority - problémové oblasti. Pôvodná hierarchia, štruktúra strategickej časti, definovaná v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša z roku 2016 je v súčasnosti aktualizovaná v nadväznosti na aktualizované národné dokumenty. Každá priorita je vymedzená cieľmi, ktoré majú byť dosiahnuté realizáciou opatrení.

OPATRENIA, AKTIVITY

Naplnenie cieľov je špecifikované opatreniami. Každé opatrenie je konkretizované aktivitami, od ktorých sa odvíjajú projekty naplňujúce celú stratégiu rozvoja obce.

19. VÍZIA OBCE

Obec Borša v roku 2028 je prosperujúca obec, ktorá svojou aktívnou činnosťou a rozvojom v prospech obyvateľov motivuje ľudí trvalo sa v obci usadiť a vychovávať tu ďalšiu generáciu – čo má pozitívny vplyv na stabilizovaný demografický vývoj obce aj celého regiónu. Obyvatelia nemusia za prácou cestovať do zahraničia alebo vzdialených regiónov, ale vedú sa uplatniť v obci a blízkom okolí, či v blízkom regióne. Obec má vybudovanú kvalitnú a modernú technickú infraštruktúru ústretovú pre životné prostredie, obecné cesty a dostatok oddychových zón a zelene vo svojom centre. Obyvatelia prosperujú v obnovených tradičných činnostiach, pracujú na malých farmách, starajú sa o prírodu a predávajú svoje kvalitné a ekologicky nezávadné produkty ostatným obyvateľom okolia a širšieho regiónu, ale aj lokálnym spracovateľom a výrobcami potravín. Podnikateľské prostredie je sústredené na využívanie miestnych zdrojov v oblasti služieb a cestovného ruchu, zabezpečuje lepšie uspokojenie životných potrieb občanov aj návštevníkov regiónu a zároveň zachováva kvalitu životného prostredia pre budúce generácie. Dostupné sú aj pracovné príležitosti v ostatných odvetviach. Obyvatelia obce sú hrdí na svoje tradície, tešia sa záujmu návštevníkov regiónu a organizovaním pravidelných sezónnych akcií vedú do obce prilákať stále viac turistov z blízkeho okolia aj zo vzdialenejších regiónov.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

20. PRIORITY A CIELE

20.1 PRIORITA: ĽUDIA A KVALITA ŽIVOTA

Kvalita života je pojem ťažko uchopiteľný a merateľný. Kvalita života vo svojom obsahu zahŕňa komunitné, environmentálne, ekonomické, sociálne, kultúrne, psychologické, duchovné a ďalšie podmienky pre zdravý a šťastný život. Na kvalitu života je možné prihliadať subjektívne ako na spokojnosť so svojim životom a zároveň aj z pohľadu vonkajších faktorov ako na kvalitu životných podmienok.

Najväčšou výzvou obce Borša je udržanie aktuálneho demografického vývoja obyvateľov a permanentné zabezpečovanie podmienok pre život v obci tak, aby sa najmä mladé rodiny naďalej v obci usídľovali a neodchádzali do iných centier. Podobne ako na celom území Slovenska, aj v obci Borša pomer medzi počtom obyvateľov v poproduktívnom a produktívnom veku naznačuje postupné starnutie populácie.

Územný rozvoj obce v prospech bytovej výstavby, vrátane podpory individuálnej bytovej výstavby je jednou z nezanedbateľných možností obce pozitívne ovplyvniť a dlhodobo motivovať záujem o bývanie v obci a zabezpečiť tak priame aj nepriame predpoklady jej rozvoja. V strednodobom horizonte bude obec riešiť identifikáciu lokalít vo svojom katastrálnom území, ktoré pripraví pre základnú občiansku infraštruktúru.

Obec bude v strednodobom horizonte zároveň potrebovať zásadné zlepšenie prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti a ku kvalitným sociálnym službám. Významným faktorom, ktorý vyvoláva tlak na kvantitatívny ale aj kvalitatívny nárast poskytovania zdravotných i sociálnych služieb, je rastúci počet seniorov. V obci prevažujú obyvatelia s nižšími príjmami a priemerným sociálnym zabezpečením, preto aj využívanie sociálnych služieb pre seniorov vyžaduje podporu zo strany obce. Na druhej strane sa očakáva, že celková spoločenská váha seniorov sa vďaka ich predpokladanej vyššej vitalite a spoločenskej aktivite posilní. Je dôležité pripravovať podmienky pre ich aktívne zaradenie do spoločenského aj ekonomického diania v obci. Obec bude musieť aktívne zvažovať spôsoby zvyšovania podpory celoživotného vzdelávania a prosperity seniorov.

Významným nástrojom priaznivého demografického vývoja v obci je kvalita a dostupnosť vzdelávania. Obec je zriaďovateľom materskej školy a základnej školy. Potreba zavádzania moderných vzdelávacích postupov a implementácia nových edukačných inštitútov v rámci vzdelávania vytvára neustály tlak na kvalitné personálne zabezpečenie školy a pravidelné zabezpečovanie moderných edukačných pomôcok a zariadení.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Neprehliadnuteľným problémom v obci je nepomer medzi ekonomicky aktívnymi obyvateľmi ktorí pracujú v obci a jej okolí a tými, ktorí v pravidelných turnusoch odchádzajú za prácou do vzdialených regiónov a do zahraničia za lepšími možnosťami zamestnať sa. V obci a celom regióne sa naplno dlhodobo prejavuje nezáujem investorov v ľahkom priemysle usadiť sa tu natrvalo a zabezpečiť ľuďom prácu. Orgány obce majú v rukách málo možností a nástrojov, ako motivovať investorov a prilákať ich do obce. Vplyvom migrácie ekonomicky aktívnych obyvateľov za prácou mimo obce a región je ohrozená kvalita občianskej vybavenosti a využívanie škôl a školských zariadení. Okres Trebišov, v ktorom sa obec Borša nachádza je v súlade s ustanoveniami zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zapísaný v zozname najmenej rozvinutých okresov.

Kvalitu života v obci výrazne ovplyvňuje prítomnosť marginalizovanej skupiny obyvateľov. V dôsledku demografického vývoja, slabých pracovných príležitostí aj v dôsledku straty prirodzených pracovných návykov sa táto skupina stáva v obci problémom, ako ju začleniť medzi väčšinové obyvateľstvo, ako jej pomôcť v otázke bývania aj v ďalších závažných sociálnych, právnych a zdravotných oblastiach. Východiskom sa javí spolupráca s „autoritami“ a vytváranie komunit a komunitných centier.

Na kvalitu života v obci nepochybne vplyva aj celková spoločenská atmosféra. Dôležitou sa stáva otázka bezpečnosti a prevencie pred sofistickými nástrahami ohrozenia obyvateľov.

Celková spokojnosť obyvateľov je zároveň najlepšou propagáciou obce a má spätný dopad na stabilizáciu aj prílev nových obyvateľov a snáď aj pracovných príležitostí.

GLOBÁLNY CIEĽ: STABILIZÁCIA OBCE

- ❑ Dosiahnuť pomerne ideálnu kombináciu pracovných príležitostí, bývania, sociálneho zázemia a príležitostí pre aktívny občiansky život tak, že sa obec stane prítiažlivým, otvoreným a vitálnym miestom so všetkými podmienkami pre aktívny a zaujímavý život.
- ❑ Zabezpečiť trvalé zvyšovanie kvality života a bezpečnosti všetkých obyvateľov aj návštevníkov obce.
- ❑ Napomáhať dôstojnému životu a zabezpečovaniu bývania aj pre nízko príjmové a znevýhodnené skupiny obyvateľov.
- ❑ Motivovať obyvateľov aktívne sa zapájať do riadenia vecí verejných s dôrazom deklarovať záujem o problémy všetkých skupín obyvateľov.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: STABILIZÁCIA ZAMESTNANOSTI V OBCE

- Rozvíjať úsilie a aktívne využívať legislatívne aj ekonomické nástroje na motiváciu ďalších zamestnávateľov využiť potenciál obyvateľov obce.
- Podporovať aktívnu politiku trhu práce vo vzťahu k dlhodobo nezamestnaným aj vo vzťahu k absolventom a podporovať rekvalifikáciu dlhodobo nezamestnaných.

ÚZEMNÝ CIEĽ: ZLEPŠENIE OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI OBCE

- Budovať a rozvíjať občiansku infraštruktúru a služby.
- Prispievať k tvorbe priaznivých životných podmienok pre starších obyvateľov obce.
- Udržať mladých ľudí v obci, vytvoriť podmienky pre imigráciu obyvateľov do obce a podporovať rozvoj siete škôl a predškolských zariadení v obci.
- Vytvárať podmienky pre zblížovanie a výmenu skúseností medzi generáciami.
- Napomáhať rozvoju komunit a zapájaniu sa občanov do aktivít záujmových združení.
- Rozvíjať podmienky pre rozmanité kultúrne, športové, rekreačné aktivity a ďalšie možnosti aktívneho trávenia voľného času, vrátane nových foriem.
- Chrániť, užívať a zveľaďovať kultúrne dedičstvo a prírodné bohatstvo a zdroje s ohľadom na zachovanie pre budúce generácie.

20.2 PRIORITA: INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Pre kvalitu života obyvateľov obce je životne dôležitý transport médií. Vodovodné, energetické, kanalizačné a ďalšie siete musia zabezpečiť plynulé zásobovanie obyvateľov obce potrebnými médiami a súčasne mať na zreteli ochranu a zodpovedné nakladanie so zdrojmi. Obec má dostatočne dobudovanú kompletnú základnú infraštruktúru. Z dlhodobého hľadiska je napriek tomuto stavu nevyhnutná aj permanentná obnova a modernizácia už existujúcej technickej infraštruktúry. Pre komfort obyvateľov je dôležité mať k dispozícii systém náhradného zásobovania v prípade havárií.

Technicky vyspelá spoločnosť kladie čoraz vyššie nároky na kvalitu telekomunikačných a informačných sietí. Aj keď tieto médiá sú trhom pomerne dobre zabezpečené a zvládnuté, obec sa musí technicky pripraviť aj na aktuálnu potrebu verejnej správy rozvoja implementácie e-governmentu.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Pre zabezpečenie kvality životného prostredia pre ďalšie generácie je potrebné neustále apelovať na obyvateľov obce, aby odpad separovali. Obec zodpovedne zvláda manažment komunálnych odpadov a prostredníctvom odborne spôsobilých partnerov postupne zefektívňuje systém nakladania s ním. Obec má zároveň záujem zabezpečiť aj druhotné využívanie bioodpadu v záujme udržiavania kvality pôdneho fondu. Nezanedbateľný je monitoring lokalít s rizikom výskytu nelegálnych skládok a priebežné riešenie ekologických záťaží.

Obyvatelia obce môžu využívať pomerne dobrú sieť dopravnej obslužnosti verejnej autobusovej dopravy, vlakovej dopravy a prímestskej hromadnej dopravy. Aj keď dostupnosť a mobilita v konečnom dôsledku napomáha znižovaniu rozdielov medzi regiónmi, obec dopravnú obslužnosť a jej rozvoj vie ovplyvniť len nepriamo.

Kvalitný život v obci je nemysliteľný bez splnenia základných podmienok kvalitného životného prostredia, charakterizovaného dostatočným množstvom zelene, rovnako ako aj verejného priestoru priateľského voči jeho užívateľom, vrátane telesne, zmyslovo postihnutých, rodičov s deťmi a iných špecifických skupín obyvateľstva. Pravidelné udržiavanie obecných parčíkov, zelene a miestnych odpočinkových zón, ich nová tvorba a ochrana, revitalizácia zanedbaných plôch, budovanie územných systémov ekologickej stability, trvalý súlad medzi zastavaným a prírodným prostredím, rovnako ako zachovanie a ochrana kultúrno-historických prvkov, patria k významným aktivitám, ktoré obec pre svojich obyvateľov zabezpečuje.

Obec Borša sa nachádza v oblasti, kde je vysoké riziko záplav, alebo erózie pôdy. V obci ani v jej okolí sa nenachádza žiadna priemyselná záťaž či vysokorizikový znečisťovateľ, ktorý výrazne ovplyvňuje kvalitu životného prostredia obyvateľov obce a priľahlého regiónu.

Obec nemôže ignorovať otázku zabezpečenia a správy budúcich zdrojov, najmä vody, energií a pôdy tak, aby kvalita života obyvateľov bola udržiavaná a zvyšovaná aj v budúcich rokoch. S touto ambíciou súvisí aj príprava na dlhodobé klimatické zmeny. Táto príprava závisí vo veľkej miere aj na energetickej koncepcii Slovenskej republiky a Európskej únie. Obec by však mala realizovať aj vlastné opatrenia – zvyšovať energetickú efektívnosť budov, zabezpečovať rezervné a diverzifikované zdroje energií a podobne. S klimatickými zmenami a čoraz častejšími výkyvmi počasia, ktoré sa v našich zemepisných šírkach začínajú vyskytovať musí byť obec zároveň pripravená aj na mimoriadne udalosti a havárie.

GLOBÁLNY CIEĽ: ZVYŠOVANIE KVALITY ŽIVOTA V OBCI

- Podporiť zabezpečenie modernej, kapacitne aj kvalitatívne dostatočnej dopravnej infraštruktúry a obslužnosti pre súčasné potreby a budúci rozvoj obce.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Udržiavať a zvyšovať kvalitu prostredia v obci, vytvárať obyvateľom priateľský verejný priestor.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: TRVALÝ ROZVOJ TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA V OBCE

- ❑ Modernizovať a zlepšiť technickú infraštruktúru obce.
- ❑ Rozvíjať efektívny systém separovania komunálnych odpadov a druhotného využitia biologicky rozložiteľných odpadov.
- ❑ Zabezpečiť permanentnú obnovu a modernizáciu technickej infraštruktúry, koordinovať aktivity správcov a prevádzkovateľov sietí.

ÚZEMNÝ CIEĽ: OCHRANA PRÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO DEDIČSTVA OBCE

- ❑ Chrániť a zveľaďovať prírodné bohatstvo a všetky prírodné zdroje a zložky životného prostredia s ohľadom na zachovanie pre budúce generácie.
- ❑ Integrované pristupovať k problematike pôdy a starostlivosti o pôdu.
- ❑ Uskutočňovať prevenciu pred dopadmi klimatických zmien vrátane zvyšovania energetickej efektivity budov a podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie.
- ❑ Zabezpečovať systematickú starostlivosť o zeleň a prírodné prvky, vrátane realizácie územných systémov ekologickej stability.
- ❑ Obnoviť a revitalizovať tradičné prírodné prvky v krajine.
- ❑ Chrániť architektonické hodnoty a vytvárať priateľský verejný priestor.

20.3 PRIORITA: EKONOMIKA A RIADENIE OBCE

Pracovné príležitosti a úspešné ekonomické zázemie patria k hlavným hnacím motorom modernizácie a kvality obce Borša a tým aj blízkeho regiónu. Je potrebné hľadať, podporovať a využívať potrebné nové impulzy a kreatívny potenciál miestnych podnikateľov, aby sa dosiahla želateľná úroveň pracovných príležitostí v širšom spektre zamerania, vrátane služieb. Významnú úlohu v tomto procese zohráva otvorená a transparentná činnosť manažmentu obce.

Budúcu konkurencieschopnosť a posilňovanie ekonomiky obce je potrebné hľadať v podpore malého a stredného podnikania s využitím domácich zdrojov. Malé a stredné podnikanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

je ekonomickým motorom obce. Podpora a motivácia vlastného podnikateľského zázemia, využívanie vlastných dostupných zdrojov na podnikanie a podpora a propagácia podnikateľov zamestnávajúcich obyvateľov obce a jej okolia je vysoko návratnou investíciou obce. Okrem riešenia ponuky pracovných príležitostí to zvyšuje prílev finančných prostriedkov do rozpočtu obce a následne napomáha jej rozvoju. Neopomenuteľnou skutočnosťou je aj podpora sociálnych väzieb v rodine a vzťahu obyvateľov k obci.

Cestovný ruch je jedným z efektívnych nástrojov pre reálnu stabilizáciu ekonomiky obce. Obec je obklopená prírodou, čo umožňuje rozvoj agroturistiky a nenáročnej turistiky či výletov do prírody. Rozvoj cestovného ruchu v obci je cielený na krátkodobé oddychové aktivity, na folklórne, športové a spoločenské využitie a rozvoj cykloturistiky. Ambíciou obce je propagovať kvalitu miestnych služieb a tradíciu pohostinnosti a spätosti s prírodou. Ako skvelá príležitosť vytvorenia nových pracovných príležitostí a podpora tradičného cestovného ruchu sa javí rozvoj agroturistiky a zdravého (bio)stravovania. Podobne aj podpora predaja ekologicky nezávadných potravín od domácich drobných poľnohospodárov je kvalitným doplnením tradičného sortimentu ponuky v cestovnom ruchu.

Skvalitňovanie riadenia obce, zvýšenie kvality služieb poskytovaných samosprávou, znižovanie administratívnej záťaže na obecnom úrade, elektronizácia územnej samosprávy sú oblasti, ktoré musí obec a jej manažment riešiť, aby samospráva mohla plniť stále náročnejšie úlohy a vytvárať podmienky pre udržanie kvality života. Zabezpečenie väčšej účasti občanov na rozhodovaní, rozvoj občianskych iniciatív a celkové zlepšenie komunikácie s obyvateľmi obce sú oblasti, pri ktorých sa môže posilniť transparentné riadenie obce a môže sa dospieť k väčšej aktivite občanov, ich stotožneniu sa s obcou a využiť tak občiansky potenciál pre rozvoj obce.

GLOBÁLNY CIEĽ: SPOJENIE ÚSILIA SAMOSPRÁVY A PODNIKATEĽOV V OBCI

- ❑ Podporovať spoluprácu medzi ekonomickými subjektmi, napomáhať vytváraniu strategických partnerstiev a podporovať rovnomerné rozmiestnenie v podnikateľských odvetviach za účelom vytvárania zdravého a motivujúceho konkurenčného prostredia.
- ❑ Budovať pozíciu obce ako ústretovej lokality pre investície v oblasti podnikania a podpory nových ekonomických subjektov.
- ❑ Vytvárať stimulujúcu podnikateľskú atmosféru v prospech usídľovania sa malých a stredných podnikateľov aj väčších spoločností, presvedčať o výhodnosti lokality nielen vzhľadom k potenciálu vzdelanostného zázemia, ale aj okolitého regiónu.
- ❑ Spravovať obec a usmerňovať jej rozvoj efektívne a transparentne, zvyšovať kvalitu a dostupnosť služieb samosprávy v prospech občanov aj podnikateľov.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Podporovať pozitívny vzťah občanov k obci ich aktívnym zapájaním do rozhodovania a aktívnym reagovaním na ich potreby.
- ❑ Zvýšiť a podporovať prístup miestnych podnikateľov k programom a grantom.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: ROZVOJ TRADIČNÝCH MOŽNOSTÍ PODNIKANIA V OBCE

- ❑ Pripraviť ekonomické podmienky, stimuly a nástroje na podporu nových podnikateľských subjektov v tradičných oblastiach podnikania.
- ❑ Zachovať a podporovať drobnú poľnohospodársku výrobu nezávadných potravín a výrobkov v obci.
- ❑ Vytvárať podmienky pre vznik a rozvoj tradičných remeselných dvorov s kvalitnými službami, ponukou tradičných poľnohospodárskych výrobkov aj propagáciou územia a zvyklostí.
- ❑ Zapájať podnikateľov do možností získať nenávratné finančné príspevky na podporu podnikania v tradičných remeslách a službách.
- ❑ Vytvoriť prostredie uľahčujúce rozvoj podnikania v tradičných odvetviach a v remeslách.

ÚZEMNÝ CIEĽ: VYUŽÍVANIE ĽUDSKÉHO A PRÍRODNÉHO POTENCIÁLU V OBCE

- ❑ Podporiť vznik a rozvoj služieb v cestovnom ruchu a súvisiacich služieb a propagácie tradícií.
- ❑ Využiť kvalitu životného prostredia a rozvíjať možnosti ozdravných a relaxačných pobytov detí, mládeže aj seniorov.
- ❑ Zabezpečiť modernizáciu agroturistiky, náučných chodníkov a cyklotrás, spájajúcich atrakcie a služby cestovného ruchu v jednotlivých obciach mikroregiónu.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

20.4 HIERARCHIA STRATEGICKÝCH CIEĽOV A PRIORÍT

	PRIORITA 1		PRIORITA 2			PRIORITA 3		
	ĽUDIA A KVALITA ŽIVOTA		INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE			EKONOMIKA A RIADENIE OBCE		
GLOBÁLNY CIEĽ	STABILIZÁCIA OBCE		ZVYŠOVANIE KVALITY ŽIVOTA V OBCI			SPOJENIE ÚSILIA SAMOSPRÁVY A PODNIKATEĽOV V OBCI		
	OPATRENIE 1.1.1	OPATRENIE 1.1.2	OPATRENIE 2.1.1	OPATRENIE 2.1.2	OPATRENIE 2.1.3	OPATRENIE 3.1.1	OPATRENIE 3.1.2	OPATRENIE 3.1.3
	OPATRENIE 1.1.3	OPATRENIE 1.1.4						
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	ZVÝŠENIE MIERY ZAMESTNANOSTI V OBCI		TRVALÝ ROZVOJ TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA V OBCI			ROZVOJ TRADIČNÝCH MOŽNOSTÍ PODNIKANIA V OBCI		
	OPATRENIE 1.2.1		OPATRENIE 2.2.1	OPATRENIE 2.2.2		OPATRENIE 3.2.1	OPATRENIE 3.2.2	
ÚZEMNÝ CIEĽ	ZLEPŠENIE OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI OBCE		OCHRANA PRÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO DEDIČTVA OBCE			VYUŽÍVANIE ĽUDSKÉHO A PRÍRODNÉHO POTENCIÁLU V OBCI		
	OPATRENIE 1.3.1	OPATRENIE 1.3.2	OPATRENIE 2.3.1	OPATRENIE 2.3.2		OPATRENIE 3.3.1	OPATRENIE 3.3.2	OPATRENIE 3.3.3
	OPATRENIE 1.3.3	OPATRENIE 1.3.4	OPATRENIE 2.3.3	OPATRENIE 2.3.4				
	OPATRENIE 1.3.5	OPATRENIE 1.3.6						

Zdroj: vlastné spracovanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

C. PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša obsahuje Opatrenia a v rámci nich jednotlivé Aktivity na zabezpečenie realizácie Programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie globálnych, špecifických aj územných cieľov identifikovaných v strategickej časti dokumentu.

21. OPATRENIA A AKTIVITY

21.1

PRIORITA 1

LUDIA A KVALITA ŽIVOTA

GLOBÁLNY CIEĽ: STABILIZÁCIA OBCE

Opatrenie 1.1.1

Podpora výhodných podmienok pre priamych investorov

Aktivity:

- Vysporiadanie pozemkov pre budovanie podnikateľskej zóny v snahe podporiť príliv priamych investorov, malých a stredných podnikateľov do obce
- Vybudovanie technickej a prístupovej infraštruktúry k podnikateľskej zóne
- Marketing obce vo vzťahu k podnikateľom a aktívna prezentácia podnikateľských príležitostí a vhodného vzdelanostného zázemia obce, regiónu

Opatrenie 1.1.2

Zvyšovanie kvality života obyvateľov a dostupnosti bývania v obci

Aktivity:

- Príprava projektovej dokumentácie na bytovú výstavbu
- Vysporiadanie pozemkov pre bytovú výstavbu
- Výstavba obecných bytov v bytovom dome
- Príprava projektovej dokumentácie na výstavbu nízkoštandardných bytov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Vysporiadanie pozemkov pre výstavbu bytového domu s nízkoštandardnými bytmi
- ❑ Výstavba bytového domu s nízkoštandardnými bytmi
- ❑ Výstavba technickej infraštruktúry pre obecné domy s bytmi a individuálne domy
- ❑ Podpora individuálnej bytovej výstavby
- ❑ Obnova a modernizácia bytového fondu za účelom energetickej efektívnosti budov
- ❑ Vytvorenie registra bývania v obci (voľné byty, domy, stavebné pozemky)

Opatrenie 1.1.3

Vytvorenie podmienok bezpečného života obyvateľov obce, ochrany ich majetku aj ochrany majetku obce

Aktivity:

- ❑ Budovanie, rozširovanie a modernizácia kamerového systému vo verejných priestoroch obce, kamerové monitorovanie centra obce aj pohrebiska
- ❑ Podpora rozširovania osobných bezpečnostných signalizačných zariadení seniorov

Opatrenie 1.1.4

Podpora aktívnej činnosti spolkov a združení

Aktivity:

- ❑ Podpora vzniku, činnosti a inštitucionálneho rozvoja neziskových organizácií pôsobiacich v oblasti sociálnej a zdravotnej pomoci
- ❑ Motivácia marginalizovanej komunity stanoviť a rešpektovať „autoritu“ z vlastných radov, ktorá bude aktívne spolupracovať so starostom obce a poslancami
- ❑ Vytváranie a podpora vytvárania neziskových organizácií zaoberajúcich sa voľnočasovými aktivitami
- ❑ Materiálne zabezpečenie a podpora pravidelnej klubovej a krúžkovej činnosti detí a mládeže
- ❑ Začlenenie seniorov do veku primeraných aktivít rozvoja obce

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: ZVÝŠENIE MIERY ZAMESTNANOSTI V OBCE

Opatrenie 1.2.1

Posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce

Aktivity:

- ❑ Podpora informovanosti rodičov a žiakov pri výbere štúdia po ukončení základnej školy v nadväznosti na potreby trhu práce

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Poskytovanie pravidelných informácií o potrebách trhu práce aj o aktívnej politike zamestnanosti v rámci kraja a príľahlých regiónov
- ❑ Poskytovanie pravidelných informácií o možnostiach vzdelávania sa s prepojením na potreby trhu práce
- ❑ Organizovanie školení, tréningov a rekvalifikačných kurzov pre nezamestnaných a ohrozených nezamestnanosťou
- ❑ Podpora zvyšovania vzdelanostnej úrovne obyvateľov s dôrazom na marginalizované skupiny obyvateľstva
- ❑ Využívanie aktivačných činností a absolventskej praxe v obci
- ❑ Zapájanie obyvateľov do manažovania a realizácie obecných projektov

ÚZEMNÝ CIEĽ: ZLEPŠENIE OBČIANSKEJ VYBAVENOSTI V OBCI

Opatrenie 1.3.1

Budovanie zázemia sociálneho zabezpečenia v obci

Aktivity:

- ❑ Vytvorenie a permanentná aktualizácia databázy potrieb sociálnych a zdravotných služieb obyvateľov obce
- ❑ Rekonštrukcia a modernizácia nehnuteľnosti vo vlastníctve obce za účelom poskytnutia priestorov vybraným zdravotným ambulanciam
- ❑ Vybudovanie, materiálne zabezpečenie a modernizácia centra poskytovania sociálnych služieb s dennou starostlivosťou
- ❑ Vybudovanie, materiálne zabezpečenie a modernizácia centra a poskytovanie kvalitných sociálnych a zdravotných služieb pre starších ľudí, odkázaných na stálu starostlivosť
- ❑ Vybudovanie a materiálne zabezpečenie domova dôchodcov rodinného typu
- ❑ Vybudovanie a materiálne zabezpečenie priestorov pre mládež a jej aktivity
- ❑ Vytvorenie a stabilizácia systému terénnej opatrovateľskej služby pre seniorov
- ❑ Stabilizácia systému poskytovania stravovacích služieb pre seniorov
- ❑ Zabezpečenie preventívnych opatrení pre mládež aj dospelých ohrozených drogovými a ostatnými závislosťami, podpora poradenskej činnosti a osvetu

Opatrenie 1.3.2

Modernizácia a rozvoj základnej infraštruktúry služieb

Aktivity:

- ❑ Podpora rovnomerného rozšírenia ponuky služieb a rozvoja služieb občianskej vybavenosti

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Podpora odbytu miestnych poľnohospodárskych produktov „z dvora“ pre obyvateľov obce a okolia
- ❑ Podpora odbytu miestnych remeselných výrobkov a služieb pre obyvateľov obce a okolia
- ❑ Vytvorenie nových hrobových miest na obecnom pohrebisku
- ❑ Revitalizácia medzihrobových priestorov na obecnom pohrebisku
- ❑ Vybudovanie, rekonštrukcia a údržba prístupových ciest na pohrebisku
- ❑ Vybudovanie, rekonštrukcia a modernizácia domu smútku
- ❑ Vybudovanie, rekonštrukcia a údržba stavieb na pohrebisku súvisiacich s poskytovaním pohrebných služieb

Opatrenie 1.3.3

Stabilizácia siete škôl v obci

Aktivity:

- ❑ Stabilizácia základnej školy a materskej školy
- ❑ Modernizácia, rekonštrukcia a údržba budovy materskej školy
- ❑ Modernizácia, rekonštrukcia a údržba budov základnej školy
- ❑ Modernizácia, rekonštrukcia a údržba interiérového vybavenia materskej školy
- ❑ Modernizácia, rekonštrukcia a údržba interiérového vybavenia základnej školy
- ❑ Podpora tvorby a propagácie zaujímavých a atraktívnych vzdelávacích programov na škole
- ❑ Podpora vytvárania neziskových združení priaznivcov školy so samostatnou právnou subjektivitou k prijímaniu grantových prostriedkov pre rozvoj školy
- ❑ Organizovanie propagácie škôl aktivitami dní otvorených dverí na škole
- ❑ Prezentácia kvality školy a výsledkov žiakov
- ❑ Podpora propagácie školy na webovom sídle obce

Opatrenie 1.3.4

Zlepšovanie vybavenosti a podporovanie využiteľnosti škôl

Aktivity:

- ❑ Rozširovanie a modernizácia vybavenosti školy a školských zariadení, nákup interaktívnych didaktických pomôcok a zariadení
- ❑ Podpora zavádzania vzdelávacích programov zameraných na motiváciu pre remeselné zručnosti
- ❑ Rekonštrukcia existujúceho športového areálu v základnej škole
- ❑ Podpora výmenných pobytov žiakov s partnerskými školami v zahraničí
- ❑ Podpora žiakov aktívne sa zapájať do vedomostných a športových súťaží
- ❑ Zavádzanie a využívanie internetu a e-learningu v škole

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Podpora individuálneho vzdelávania detí mimoriadne talentovaných a nadaných
- ❑ Podpora individuálneho vzdelávania v rámci integrácie žiakov so zdravotným postihnutím
- ❑ Podpora psychologicko-pedagogického poradenstva pre deti
- ❑ Podpora alternatívnych metód vyučovania
- ❑ Podpora zvyšovania kvalifikácie učiteľov a ich ďalšieho vzdelávania

Opatrenie 1.3.5

Rozvoj záujmovej činnosti, športových aktivít a kultúrnych podujatí

Aktivity:

- ❑ Podpora obyvateľov obce v záujmovej činnosti, generačnej spolupráci a práci s deťmi
- ❑ Organizovanie pravidelných športových podujatí
- ❑ Podpora využívania športových areálov a podpora aktívneho cvičenia žien, mládeže, seniorov
- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia multifunkčného ihriska
- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia priestorov pre športovú klubovú činnosť
- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia šatní a celej budovy obecného futbalového klubu
- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia tribúny a ďalších komunikačných priestorov športového ihriska
- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia detského ihriska
- ❑ Organizovanie tradičných kultúrnych podujatí
- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia domu kultúry
- ❑ Modernizácia interiérového vybavenia domu kultúry a jeho kuchynskej časti
- ❑ Podpora prezentácie výsledkov záujmovej činnosti a tvorby doma aj v zahraničí
- ❑ Podpora aktívneho a zdravého starnutia

Opatrenie 1.3.6

Podpora miestnych kultúrnych, spoločenských a folklórnych tradícií

Aktivity:

- ❑ Ochrana, propagácia a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva obce a atrakcií obce
- ❑ Podpora a propagácia folklórnych a spoločenských podujatí a aktivít
- ❑ Podpora a propagácia tradičnej remeselnej výroby
- ❑ Vydanie publikácie o obci a vydávanie ďalších printových materiálov, kalendárov
- ❑ Výstavba a vybavenie Múzea tradícií – stála expozícia sedliackeho domu
- ❑ Podpora a propagácia zberateľskej činnosti dobových artefaktov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

21.2

PRIORITA 2

INFRAŠTRUKTÚRA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

GLOBÁLNY CIEĽ: ZVYŠOVANIE KVALITY ŽIVOTA V OBCE

Opatrenie 2.1.1

Zlepšovanie dopravnej infraštruktúry obce

Aktivity:

- Výstavba, rekonštrukcia, údržba a oprava miestnych ciest
- Výstavba a údržba jarkov a kanálov popri miestnych cestách
- Výstavba, rekonštrukcia, údržba a oprava mostíkov a lávok
- Výstavba, rekonštrukcia, údržba a oprava chodníkov a priekop
- Výstavba, rekonštrukcia, údržba a oprava parkovacích a odstavných plôch
- Výstavba, rekonštrukcia, údržba a oprava prístreškov na čakanie verejnej dopravy
- Rekonštrukcia a modernizácia verejného osvetlenia
- Odstránenie bariér pre imobilných a starších občanov
- Budovanie a modernizácia bezpečnostného dopravného značenia
- Budovanie spomaľovačov a regulácia rýchlosti prechádzajúcich motorových vozidiel
- Budovanie bariér na zníženie hlučnosti a prašnosti pri hlavných komunikáciách
- Budovanie bezpečnostných bariér na elimináciu nebezpečných úsekov, vybudovanie bezpečnostného zábradlia

Opatrenie 2.1.2

Rozvoj dopravnej obslužnosti obce

Aktivity:

- Podpora posilnenia regionálnej mobility prostredníctvom verejnej dopravy
- Podpora vývoja ekologicky priaznivých a nízkouhlíkových dopravných systémov a propagácia trvalo udržateľnej obecnej, regionálnej mobility
- Podpora efektívneho a komfortného prepojenia obce s mestom Trebišov a obcami regiónu verejnou dopravou
- Podpora drobných poskytovateľov verejnej dopravy
- Podpora dopravy využívajúcej alternatívne pohonné zdroje

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Opatrenie 2.1.3

Zlepšenie vzhľadu obce a zvyšovanie atraktivity verejných priestranstiev

Aktivity:

- Výsadba a údržba zelene v obci s ambíciou zväčšiť celkovú plochu zelene v obci
- Modernizácia zábran, informačných tabúl a ďalšieho mobiliáru v obci
- Inštalácia a údržba prvkov obecných mobiliárov
- Oprava, údržba a rekonštrukcia centra obce
- Zabezpečenie technických a technologických prostriedkov, strojov a podobného vybavenia na údržbu miestnych ciest, chodníkov, verejného priestranstva a pohrebiska, ich schodnosti, bezpečnosti a čistoty
- Údržba miestnych ciest, chodníkov, verejného priestranstva a pohrebiska, zabezpečenie ich schodnosti a bezpečnosti
- Udržiavanie čistoty miestnych ciest, chodníkov, verejného priestranstva a pohrebiska
- Výstavba a modernizácia amfiteátra v obci
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia oddychových zón v obci
- Inštalovanie a obnova informačných tabúl v obci
- Účasť obyvateľov na projektoch utvárania verejných priestranstiev

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: TRVALÝ ROZVOJ TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA V OBCE

Opatrenie 2.2.1

Výstavba, rozvoj a modernizácia technickej infraštruktúry

Aktivity:

- Podpora investícií do infraštruktúry, ktoré občanom poskytujú základné služby v oblastiach energie, životného prostredia, dopravy a informačných a komunikačných technológií
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia spoločného kanalizačného potrubia
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia čističky odpadových vôd
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia obecného vodovodného potrubia
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia plynového potrubia
- Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia obecného rozhlasu
- Propagácia nízkouhlíkových stratégií pre obec, mikroregión
- Podpora a postupné zavádzanie distribučných systémov s nízkymi úrovňami napätia

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Príprava a podpora obce na modernizáciu a kapacitné rozširovanie rozvodu elektrickej energie
- ❑ Podpora obce pri zavádzaní a rozširovaní optických káblov a výstavbe televíznych a telekomunikačných prijímačov a rádiokomunikačných sietí
- ❑ Podpora zabezpečenia ochrany údajov, vírusová a digitálna ochrana prevádzky sietí a služieb, bezpečnosť internetových transakcií, ako aj zabezpečenie bezpečnosti vybavenia pre konečných užívateľov

Opatrenie 2.2.2

Podpora ekologického manažmentu komunálnych odpadov

Aktivity:

- ❑ Likvidácia ekologických záťaží a nelegálnych skládok odpadu
- ❑ Projektová, technologická a pozemková príprava na vybudovanie zberného dvora
- ❑ Vybudovanie a modernizácia zberného dvora
- ❑ Projektová, technologická a pozemková príprava na vybudovanie obecného kompostoviska
- ❑ Vybudovanie a modernizácia obecného kompostoviska
- ❑ Zabezpečenie technických a technologických prostriedkov, strojov a podobného vybavenia na zhromažďovanie a spracovanie biologicky rozložiteľných odpadov a ich prípravu na kompostovanie
- ❑ Organizovanie informačnej kampane na podporu individuálnych skládok biologicky rozložiteľných odpadov a domáceho kompostovania
- ❑ Podpora kompostovania a využívania bioodpadu
- ❑ Rozšírenie komodít a modernizácia separovaného zberu odpadu v obci
- ❑ Aktívna motivácia obyvateľov k separovaniu odpadu
- ❑ Osveta obyvateľov zameraná na ekologické nakladanie s odpadom

ÚZEMNÝ CIEĽ: OCHRANA PRÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO DEDIČSTVA V OBCI

Opatrenie 2.3.1

Podpora úsporného nakladania s energiami a využívanie obnoviteľných zdrojov energie

Aktivity:

- ❑ Rekonštrukcia budov vo vlastníctve obce s ambíciou zníženia energetickej zaťaženia a úspory energií
- ❑ Podpora energetickej efektívnosti súkromných domov
- ❑ Propagácia výroby a podpora distribúcie obnoviteľných zdrojov energie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach a v sektore bývania
- ❑ Podpora a postupné zavádzanie inteligentných distribučných systémov s nízkymi úrovňami napätia
- ❑ Osveta o možnostiach úspor energie a obnoviteľných zdrojoch energie vrátane zdrojov ich financovania
- ❑ Podpora využitia technológií k úspore energie
- ❑ Využívanie alternatívnych zdrojov energie

Opatrenie 2.3.2

Zapojenie obce do riešenia protipovodňových opatrení a ochrany pred následkami klimatických zmien

Aktivity:

- ❑ Spolupráca obce so zodpovednými inštitúciami na vytváranie protipovodňových opatrení
- ❑ Zabezpečovanie prevencie povodňových udalostí udržiavaním priepustnosti verejných kanálov a ostatných malých vodných tokov
- ❑ Údržba potokových korýt
- ❑ Odstraňovanie následkov povodní
- ❑ Podpora vyhradených investícií na prispôsobenie sa zmene klímy
- ❑ Propagácia investícií na riešenie osobitných rizík, zabezpečenie odolnosti proti katastrofám a vyvíjanie systémov zvládania katastrof
- ❑ Osveta obyvateľov pre zvládanie prírodných katastrof

Opatrenie 2.3.3

Revitalizácia pôdy a riečnych systémov v obci, obnova a údržba poľných ciest a zelene v krajine

Aktivity:

- ❑ Zlepšenie a revitalizácia obecného prostredia vrátane regenerácie opustených poľnohospodárskych (priemyselných) lokalít a zníženia miery znečistenia pôdy a vzduchu
- ❑ Zvyšovanie retenčnej schopnosti krajiny
- ❑ Zachytávanie vody v mieste jej dopadu
- ❑ Podpora zabezpečenia prirodzenej funkcie lesa vo vzťahu k vode
- ❑ Spevňovanie, udržiavanie a obnova poľných ciest
- ❑ Výsadba a údržba líniovej zelene pozdĺž ciest
- ❑ Údržba trávnatých plôch a neobrábanej pôdy

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Opatrenie 2.3.4

Starostlivosť o majetok obce, obnova a údržba historických a kultúrnych pamiatok, budov a pamätníkov

Aktivity:

- ❑ Obnova a údržba historických budov

21.3

PRIORITA 3

EKONOMIKA A RIADENIE OBCE

GLOBÁLNY CIEĽ: SPOJENIE ÚSILIA SAMOSPRÁVY A PODNIKATEĽOV V OBCE

Opatrenie 3.1.1

Stabilizácia existujúcich podnikateľov, podpora ich rozvoja a motivácia prílivu nových investorov

Aktivity:

- ❑ Vysporiadanie pozemkov a vybudovanie technickej infraštruktúry zóny pre podnikateľov
- ❑ Rekonštrukcia a podpora rekonštrukcie budov a prevádzkových priestorov, ktoré sú potrebné na zabezpečenie rozvoja podnikateľov, remeselných dvorov a služieb
- ❑ Podpora a motivácia novo vzniknutých podnikateľov, samostatne hospodáriacich roľníkov a živnostníkov vo výrobnom a remeselnom sektore a službách dostupnými ekonomickými a legislatívnymi nástrojmi obce
- ❑ Podpora rozvoja vnútorného potenciálu, najmä malých podnikateľov a služieb vytváraním sietí, spolupráce a výmeny skúseností medzi obcami a regiónmi
- ❑ Podpora a motivácia malých a stredných podnikateľov, ktorí využívajú domáce suroviny
- ❑ Podpora marketingu domácich podnikateľov, motivácia občanov využívať služby a nakupovať tovary miestnych poľnohospodárov, remeselníkov a podnikateľov

Opatrenie 3.1.2

Zvyšovanie informovanosti a využívanie programov rozvoja malého a stredného podnikania

Aktivity:

- ❑ Propagácia a pravidelné informácie pre podnikateľov o možnostiach využívania grantov a programov zo štrukturálnych fondov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Zapájanie miestnych podnikateľov do prípravy a realizácie projektov a grantov v prospech rozvoja obce a podnikateľského prostredia
- ❑ Pomoc obce a podpora podnikateľov pri ich využívaní grantov a ďalších podporných programov
- ❑ Aktívna spolupráca obce s podnikateľmi pri tvorbe ich projektov a následnej realizácii získaných programov

Opatrenie 3.1.3

Modernizácia technického a technologického zázemia obecného úradu

Aktivity:

- ❑ Nákup a modernizácia hardwarového a softwarového vybavenia pre obecný úrad
- ❑ Nákup a tvorba aplikačného softwaru na zabezpečenie elektronických služieb pre občanov v obci
- ❑ Tvorba a aktualizácia webového sídla obce

ŠPECIFICKÝ CIEĽ: ROZVOJ TRADIČNÝCH MOŽNOSTÍ PODNIKANIA V OBCE

Opatrenie 3.2.1

Stabilizácia a rozvoj poľnohospodárskej produkcie a výroby v obci

Aktivity:

- ❑ Podpora zlepšenia a zlepšenie obhospodarovania pôdy
- ❑ Podpora mladých farmárov, podpora obce pri zakladaní rodinných fariem, poľnohospodárskych dvorov a ďalších drobných podnikateľov v poľnohospodárstve
- ❑ Propagácia účinného využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v sektoroch poľnohospodárstva a potravinárstva so zameraním na zvýšenie účinnosti využitia vody v poľnohospodárstve, zvýšenie účinnosti využitia energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín, uľahčenie dodávok a využitia obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely biohospodárstva, zníženie emisií oxidu dusného a metánu z poľnohospodárstva
- ❑ Podpora sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve
- ❑ Podpora obnovy a obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov závislých od poľnohospodárstva
- ❑ Podpora konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárskej produkcie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Modernizácia, oprava a budovanie poľných prístupových ciest, inžinierskych sietí a ďalšej technickej podpory pre poľnohospodárstvo a ochranu životného prostredia
- ❑ Podpora projektov a investičných aktivít na ochranu životného prostredia a výrobu ekologicky nezávadných potravín
- ❑ Podpora pracovnej mobility a pomoc obce zamestnať sa v poľnohospodárstve trvale alebo v sezónnych prácach ľuďom bez vzdelania a ďalším uchádzačom o zamestnanie

Opatrenie 3.2.2

Stabilizácia odbytu poľnohospodárskej produkcie, poľnohospodárskych výrobkov a podpora remeselných dvorov a služieb

Aktivity:

- ❑ Podpora a propagácia pravidelného predaja poľnohospodárskych produktov „z dvora“ v obci a v regióne
- ❑ Pravidelné organizovanie obecných trhov so zameraním na ochutnávku a predaj miestnych špecialít, kulinárske špeciality a nezávadné potraviny
- ❑ Marketing kvalitných poľnohospodárskych produktov vo vzťahu k obyvateľom regiónu
- ❑ Podpora konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárskej produkcie
- ❑ Podpora integrácie primárnych výrobcov do potravinového reťazca pomocou systémov kvality, propagácie na miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín výrobcov a medziodvetvových organizácií
- ❑ Podpora manažmentu rizika poľnohospodárskych podnikov v obci
- ❑ Podpora vzniku kooperačných väzieb medzi poľnohospodármi

ÚZEMNÝ CIEĽ: VYUŽÍVANIE ĽUDSKÉHO A PRÍRODNÉHO POTENCIÁLU V OBCI

Opatrenie 3.3.1

Budovanie a modernizácia infraštruktúry cestovného ruchu

Aktivity:

- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia priestorov na stálu propagáciu a predaj poľnohospodárskej produkcie
- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia remeselných dvorov a dielní na výroby tradičných produktov
- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia ubytovacích zariadení pre podporu cestovného ruchu
- ❑ Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia sezónnej reštaurácie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Vybudovanie informačných a náučných tabúl v obci
- ❑ Inštalácia medzinárodne uznávaných turistických značení atraktivít cestovného ruchu (kultúrne, technické, historické pamiatky a prírodné atraktivity)
- ❑ Vybudovanie a údržba náučných chodníkov
- ❑ Výstavba cyklotrasy
- ❑ Vybudovanie oddychových a relaxačných zón
- ❑ Podpora podnikania a vytvárania služieb v oblasti agroturistiky

Opatrenie 3.3.2

Propagácia obce

Aktivity:

- ❑ Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho dedičstva obce
- ❑ Vytvorenie krátkodobého marketingového programu a strednodobej marketingovej a komunikačnej stratégie obce, budovanie pozitívneho mediálneho obrazu obce
- ❑ Realizácia marketingových výstupov, pravidelná propagácia aktivít a podujatí v obci s cieľom prilákať návštevníkov z regiónu, kraja
- ❑ Pravidelná komunikácia s regionálnymi a celoštátnymi médiami, prezentácia pozitívnych výsledkov aj zaujímavostí obce
- ❑ Budovanie komunikačných a informačných väzieb v mikroregióne, spolupráca s obcami, mestami v oblasti komunikácie s médiami
- ❑ Podpora a rozvoj projektov medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce
- ❑ Pravidelná účasť na regionálnych, národných aj medzinárodných veľtrhoch, obchodných misiách, odborných seminároch a konferenciách propagujúcich miestny cestovný ruch
- ❑ Vytvorenie propagačných materiálov obce
- ❑ Budovanie imidžu obce na základe histórie obce, folklórnych tradícií, tvorby remeselných produktov a tradičných výrobkov, prírodných zdrojov
- ❑ Investície do prezentácie kultúrnych aktivít (kultúrne podujatia, festivaly, prezentácie národného folklóru, zvykov a tradícií, kongresov a sympózií) a remeselných dvorov
- ❑ Podpora prezentácie príležitostí strávenia voľného času (propagácia poľnohospodárskych a kulinárskych špecialít, cykloturistiky a ďalších možností v spolupráci s okolitými obcami)

Opatrenie 3.3.3

Podpora podnikateľských aktivít a služieb v cestovnom ruchu

Aktivity:

- ❑ Podpora podnikateľov v oblasti služieb a doplnkových služieb v cestovnom ruchu
- ❑ Podpora účasti podnikateľov na výstavách a veľtrhoch cestovného ruchu doma a v zahraničí

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- ❑ Prevádzkovanie malých predajných miest pre návštevníkov obce s cieľom predaja tradičných výrobkov (ľudovo-umelecké výrobky a i.) a poľnohospodárskych produktov
- ❑ Podpora organizovania tradičných jarmokov a trhov
- ❑ Pravidelné informácie o využívaní dotačných programov pre podnikateľov v cestovnom ruchu
- ❑ Metodická a asistenčná podpora obce malým a stredným podnikateľom v oblasti cestovného ruchu

22. MERATEĽNÉ UKAZOVATELE REALIZÁCIE OPATRENÍ

Ambíciou Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je v čo najväčšej miere naplniť jeho očakávania. Programová časť Programu rozvoja obce vo svojich Opatreniach podrobne rozpracovaných v Aktivitách presne identifikuje potreby obce. V kvantitatívnej, alebo v kvalitatívnej podobe sú Opatrenia a následne aj Aktivity upresňované merateľnými ukazovateľmi, identifikátormi počiatočného a želaného stavu. Merateľný ukazovateľ Opatrenia vyjadruje najvýstižnejším spôsobom želaný výstup, alebo smerovanie k naplneniu výsledku. Každý merateľný ukazovateľ má určenú mernú jednotku. Prostredníctvom mernej jednotky sa tak počiatočný a želaný stav vyjadrí exaktne. Na základe súboru merateľných ukazovateľov priradených k jednotlivým Opatreniam je možné veľmi prehľadne a jednoducho monitorovať priebežné plnenie a výslednú realizáciu Programovej časti Programu rozvoja obce.

Tabuľka: Merateľné ukazovatele realizácie Opatrení

OPATRENIE		MERATEĽNÝ UKAZOVATEĽ	MERNÁ JEDNOTKA	STAV 2022	STAV 2028
1.1.1	Podpora výhodných podmienok pre priamych investorov	prezentácia príležitostí v obci	počet	0	1
1.1.2	Zvyšovanie kvality života obyvateľov a dostupnosti bývania v obci	postavené obecné byty	počet	0	4
1.1.3	Vytvorenie podmienok bezpečného života obyvateľov obce, ochrany ich majetku aj ochrany majetku obce	kamery v obci	počet		
1.1.4	Podpora aktívnej činnosti spolkov a združení	komunitné centrum	počet	0	1
1.2.1	Posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce	dhodobo nezamestnaní	počet		
1.3.1	Budovanie zázemia sociálneho zabezpečenia v obci	terénna opatrovateľská služba	počet	0	1
1.3.2	Modernizácia a rozvoj základnej infraštruktúry služieb	komunálne služby	počet	1	2
1.3.3	Stabilizácia siete škôl v obci	počet tried v MŠ	počet	2	3
1.3.4	Zlepšovanie vybavenosti a podporovanie využiteľnosti škôl	interaktívne didaktické pomôcky	počet		
1.3.5	Rozvoj záujmovej činnosti, športových aktivít a kultúrnych podujatí	multifunkčné ihrisko	počet	1	2

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

1.3.6	Podpora miestnych kultúrnych, spoločenských a folklórnych tradícií	obecné múzeum	počet	0	1
2.1.1	Zlepšovanie dopravnej infraštruktúry obce	opravené miestne cesty	m		
2.1.2	Rozvoj dopravnej obslužnosti obce	-	-		
2.1.3	Zlepšenie vzhľadu obce a zvyšovanie atraktivity verejných priestranstiev	vysadené stromy	počet		
2.2.1	Výstavba, rozvoj a modernizácia technickej infraštruktúry	kanalizácia	m		
2.2.2	Podpora ekologického manažmentu komunálnych odpadov	zberný dvor	počet	0	1
2.3.1	Podpora úsporného nakladania s energiami a využívanie obnoviteľných zdrojov energie	rekonštrukcia budov na energeticky úsporné	počet	2	3
2.3.2	Zapojenie obce do riešenia protipovodňových opatrení a ochrany pred následkami klimatických zmien	priepustnosť potokov	m		
2.3.3	Revitalizácia pôdy a riečnych systémov v obci, obnova a údržba poľných ciest a zelene	revitalizované poľné cesty	m	0	200
2.3.4	Obnova a údržba historických a kultúrnych pamiatok, budov a pamätníkov	obnovená pamiatka	počet	1	2
3.1.1	Stabilizácia existujúcich podnikateľov, podpora ich rozvoja a motivácia prílivu nových investorov	noví podnikatelia	počet	0	2
3.1.2	Zvyšovanie informovanosti a využívanie programov rozvoja malého a stredného podnikania	nenávratné finančné prostriedky	€	0	50 000
3.1.3	Modernizácia technického a technologického zázemia obecného úradu	software	počet	3	4
3.2.1	Stabilizácia a rozvoj poľnohospodárskej produkcie a výroby v obci	samostatne hospodáriaci farmári	počet		
3.2.2	Stabilizácia odbytu poľnohospodárskej produkcie, poľnohospodárskych výrobkov a podpora remeselných dvorov a služieb	predaj z dvora	počet	0	2
3.3.1	Budovanie a modernizácia infraštruktúry cestovného ruchu	stravovacie zariadenie	počet	1	2
3.3.2	Propagácia obce	propagačný materiál	počet	1	4
3.3.3	Podpora podnikateľských aktivít a služieb v cestovnom ruchu	podnikatelia v službách cestovného ruchu	počet	1	2

Zdroj: vlastné spracovanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

D. REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša identifikuje manažment riadenia Programu rozvoja obce, popisuje organizačné zabezpečenie realizácie Aktivít, systém monitorovania a hodnotenia plnenia Programu rozvoja obce a identifikuje vecný a časový harmonogram realizácie konkrétnych Aktivít Programu rozvoja obce formou akčného plánu v kratšom časovom úseku.

23. MANAŽMENT PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Obec samostatne rozhoduje a uskutočňuje všetky úkony súvisiace so správou obce a jej majetku, všetky záležitosti, ktoré ako jej samosprávnou pôsobnosť upravuje osobitný zákon, ak takéto úkony podľa zákona nevykonáva štát alebo iná právnická osoba alebo fyzická osoba.¹⁶ Samostatnosť rozhodovania sa vzťahuje aj na riadenie a implementáciu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša. Obec rozhoduje prostredníctvom orgánov obce:¹⁷

- a) Obecné zastupiteľstvo obce Borša (ďalej aj „*obecné zastupiteľstvo*“ v príslušnom gramatickom tvare),
- b) starosta obce Borša (ďalej aj „*starosta*“ v príslušnom gramatickom tvare).

Obecné zastupiteľstvo obce Borša

Schváliť Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša, jeho aktualizáciu, aktualizáciu jeho časti aj predĺženie jeho účinnosti je vyhradené Obecnému zastupiteľstvu obce Borša. V rámci napĺňania programovej časti Programu rozvoja obce je Obecnému zastupiteľstvu obce Borša ďalej vyhradené:

- a) rozhodovať o akčnom pláne,
- b) rozhodovať o podaní žiadosti o nenávratný finančný príspevok v rámci zverejnených projektov, súčasne s akceptáciou zverejnených podmienok pre konkrétny projekt,
- c) rozhodovať v rámci rozpočtu obce, alebo v rámci zmien rozpočtu obce o výške finančných prostriedkov určených na realizáciu jednotlivých aktivít,

¹⁶ § 4 odsek 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

¹⁷ § 10 odsek 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

- d) rozhodovať v rámci rozpočtu obce, alebo v rámci zmien rozpočtu obce o výške finančných prostriedkov určených ako spoluúčasť realizácie projektov, grantov a ďalších donorských príspevkov,
- e) rozhodovať o partnerstvách územnej spolupráce s príslušnými orgánmi a inštitúciami aj s podnikateľskými subjektmi, zamestnávateľmi a s neziskovým sektorom.

Obecné zastupiteľstvo obce Borša rozhoduje prijatím uznesenia nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných poslancov obecného zastupiteľstva obce.

Starosta obce Borša

Starosta obce Borša je koordinátorom a manažérom realizácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša. Monitoruje a vyhodnocuje možnosti podávania žiadostí o poskytnutie nenávratných finančných príspevkov, výhodnosť zverejnených projektov a predkladá obecnému zastupiteľstvu obce na schválenie:

- a) návrh Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša, návrh na jeho aktualizáciu alebo aktualizáciu jeho časti, alebo návrh na predĺženie jeho účinnosti,
- b) návrh akčného plánu,
- c) návrh na podanie žiadosti o nenávratný finančný príspevok v rámci zverejnených projektov,
- d) návrh na rozhodnutie v rámci rozpočtu obce, alebo v rámci zmeny rozpočtu obce o výške finančných prostriedkov a ich použití v súvislosti s pripravovanými aktivitami, alebo v súvislosti so spoluúčasťou realizácie projektov, grantov a ďalších donorských príspevkov,
- e) návrh na rozhodnutie o partnerstvách územnej spolupráce s príslušnými orgánmi a inštitúciami aj s podnikateľskými subjektmi, zamestnávateľmi a s neziskovým sektorom.

Oprávnenie starostu obce rozhodovať o použití finančných prostriedkov v súlade s ustanoveniami osobitného predpisu¹⁸ aj v súlade s ustanoveniami Zásad hospodárenia a nakladania s majetkom obce, ani oprávnenie starostu obce rozhodovať o vykonaní zmien rozpočtu obce rozpočtovými opatreniami v súlade s ustanoveniami osobitných predpisov¹⁹ aj v súlade s ustanoveniami Zásad hospodárenia a nakladania s finančnými prostriedkami obce týmto nie sú dotknuté.

Starosta obce tiež koordinuje práce na príprave žiadostí o nenávratný finančný príspevok a manažuje jej podanie, riadi komunikáciu s reprezentantmi donorov, riadi získaný projekt na

¹⁸ najmä zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov

¹⁹ najmä zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

nenávratný finančný príspevok, zabezpečuje jeho realizáciu a realizáciu jeho jednotlivých aktivít vrátane ukončenia projektu, zabezpečuje monitorovanie a hodnotenie Programu rozvoja obce.

Realizácia Programu rozvoja obce vyžaduje systematickú prácu, stanovenie priorít, rozloženie financovania, získavanie úverov a externých zdrojov a sledovanie výziev jednotlivých riadiacich orgánov pre eurofondy.

24. MONITOROVANIE A HODNOTENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Medzi kľúčové činnosti a procesy nevyhnutné pre správne zabezpečenie implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša patria aj monitorovanie a hodnotenie na úrovni programu ako celku aj na úrovni jednotlivých aktivít.

Základom aktuálneho prístupu v oblasti monitoringu a hodnotenia je dôraz kladený na jasné definovanie cieľov a orientácia na výsledky. Premenu programovaných vstupov, výstupov a výsledkov na skutočné vstupy, výstupy a dosiahnuté výsledky prostredníctvom výberu a implementácie aktuálnych projektov možno pozorovať v reálnom čase pomocou monitorovacích mechanizmov.

Monitorovanie, ktorého dominantným nástrojom sú merateľné ukazovatele, je zamerané predovšetkým na sledovanie efektivity implementačných a riadiacich mechanizmov Programu rozvoja obce a na dosahovanie cieľov Programu rozvoja obce. Na rozdiel od vstupov a výstupov, skutočne dosiahnutý výsledok je okrem realizácie Programu rozvoja obce daný aj externými faktormi mimo dosahu Programu rozvoja obce. Externé faktory môžu mať na dosahovanie výsledku minimálny ale aj výraznejší vplyv. Práve preto je pri tvorbe Programu rozvoja obce kľúčové identifikovať pokiaľ možno všetky faktory, ktoré môžu ovplyvniť dosahovanie zvoleného výsledku. Z tohto dôvodu je určenie celkového skutočne dosiahnutého výsledku, teda reálneho dopadu Programu rozvoja obce na zmenu sociálno-ekonomickej reality v obci možné len na základe vykonania hodnotenia dopadov v obci.

Dopady nie sú merané prostredníctvom ukazovateľov, ale vhodne zvolenými metódami hodnotenia. Hodnotenie vychádza z údajov získaných na základe monitorovania, kombinuje ich s ďalšími údajmi a poskytuje pridanú hodnotu pre proces rozvoja. Monitorovanie aj hodnotenie Programu rozvoja obce zabezpečuje starosta obce.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

24.1 MONITOROVANIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Úlohou obce a jej manažmentu je pravidelné monitorovanie²⁰ a vyhodnocovanie plnenia Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša v podmienkach obce. Hlavným cieľom monitorovania je pravidelné sledovanie realizácie Opatrení a Aktivít Programu rozvoja obce s využitím systému merateľných ukazovateľov. Výstupy z monitorovania zabezpečujú pre manažment obce vstupy pre rozhodovanie za účelom zlepšenia implementácie Programu rozvoja obce, vypracovávanie priebežných správ a vypracovanie záverečnej správy o realizácii Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša.

Monitorovanie na úrovni Priorít a Cieľov Programu rozvoja obce ako celku zabezpečuje starosta obce. Údaje získané v procese monitorovania predstavujú významný zdroj informácií pre riadenie Programu rozvoja obce a pre prijímanie rozhodnutí, či je potrebné Program rozvoja obce alebo jeho časť aktualizovať, meniť alebo dopĺňať. Zároveň sú tieto údaje využívané v procese priebežného hodnotenia Programu rozvoja obce. Monitorovanie prebieha na základe systému merateľných ukazovateľov definovaných v predchádzajúcej časti Programu rozvoja obce.

V súvislosti s implementáciou Programu rozvoja obce je monitorovanie na úrovni individuálnych projektov (aktivít) zabezpečované zodpovednými projektovými manažermi. Na rozdiel od monitorovania Priorít a Cieľov Programu rozvoja obce, v rámci realizácie individuálnych projektov je potrebné pravidelne pripravovať a predkladať monitorovaciu správu. Harmonogram prekladania monitorovacej správy vyplýva z každého realizovaného projektu individuálne. Monitorovacia správa má spravidla aj predpísanú štruktúru a povinné náležitosti podľa pokynov v projekte.

24.2 HODNOTENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Hodnotenie predstavuje proces, ktorý systematicky skúma prínos z realizácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša v podmienkach obce, jeho súlad s Cieľmi stanovenými v Programe rozvoja obce, analyzuje účinnosť realizovaných procesov, vhodnosť nastavenia jednotlivých Opatrení a Aktivít a pripravuje odporúčania na zvýšenie ich efektívnosti. Počas účinnosti Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša sa odporúča vykonávať priebežné hodnotenia a pred ukončením účinnosti Programu rozvoja obce vykonať záverečné hodnotenie. Výsledky hodnotenia Programu rozvoja obce sprístupní obec na základe žiadosti, v súlade s ustanoveniami osobitného predpisu.²¹

²⁰ § 12 písmeno b) zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

²¹ najmä zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Pri hodnotení Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je potrebné prihliadať na skutočnosť, že stratégiu Programu rozvoja obce pripravovali reprezentanti obce v určitom reálnom čase a v súlade so svojimi programovými vyhláseniami a predstavami v reálnom čase. Nie všetky ambície ostávajú vplyvom času a rozvoja aktuálne a reálne, nie všetky aktivity ostávajú prioritné a nie všetky ciele je možné zrealizovať. Niektoré aktivity môžu vychádzať z momentálnej situácie v obci, pričom s odstupom času sa môžu javiť ako málo významné. Program rozvoja obce nie je dogma a nie je to nemenný dokument, je to vytýčenie strednodobých Priorít a Cieľov obce z pohľadu väčšinových záujmov a poradia financovania. Obecnému zastupiteľstvu obce je vyhradené rozhodnúť o aktualizácii²² tohto dokumentu ako celku, alebo o aktualizácii jeho časti.

Priebežné hodnotenie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je séria hodnotení zo strany obce, ktorých cieľom je kontinuálne počas implementácie Programu rozvoja obce skúmať rozsah, do akého sa využívajú prostriedky, skúmať efektívnosť a účinnosť programovania a sociálno-ekonomický dopad v rámci obce. Priebežné hodnotenie zároveň identifikuje faktory, ktoré prispievajú k úspechu alebo neúspechu implementácie Programu rozvoja obce vrátane udržateľnosti vhodných postupov v podmienkach obce. Základnými podkladmi pre prípravu priebežného hodnotenia sú monitorovacie správy Priorít a Cieľov aj monitorovacie správy projektov realizovaných v rámci príslušného Programu rozvoja obce. Priebežné hodnotenie sa vykonáva systematicky počas celého trvania Programu rozvoja obce až po predloženie záverečnej hodnotiacej správy Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša. Priebežné hodnotenie sa odporúča vykonávať jedenkrát ročne, priebežné hodnotenia by mali byť východiskom pri tvorbe návrhu Akčného plánu. Správu z priebežného hodnotenia plnenia Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša pripravuje starosta obce a zasiela ju každoročne do 31. mája priebežného kalendárneho roka vyššiemu územnému celku.²³ Výsledky priebežných hodnotení môžu byť podkladom pre rozhodnutie obecného zastupiteľstva obce aktualizovať Program rozvoja obce, alebo aktualizovať jeho časť.

Záverečné hodnotenie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša skúma rozsah, v akom sa využili zdroje, účinnosť a efektívnosť programovania a sociálno-ekonomický vplyv na rozvoj obce. Záverečné hodnotenie určí faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu vykonávania Programu rozvoja obce ako celku a identifikuje osvedčené postupy. Výstupom záverečného hodnotenia je Záverečná správa o hodnotení implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša. Hodnotiace obdobie pri záverečnom

²² § 8 odsek 4 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

²³ § 12 písmeno b) zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

hodnotení predstavuje obdobie celej realizácie Programu rozvoja obce. Vypracovanie Záverečnej správy zabezpečí starosta obce, spravidla najmenej šesť mesiacov pred ukončením účinnosti Programu rozvoja obce tak, aby sa závery záverečnej správy využili pri tvorbe nového Programu rozvoja obce na ďalšie obdobie.

Priebežná hodnotiaci správa a Záverečná správa o hodnotení implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša nemajú predpísanú presnú formu. Každá správa by mala obsahovať: identifikáciu, presné časové vymedzenie hodnotiaceho obdobia, úroveň hodnotenia Programu rozvoja obce (Ciele, Opatrenia, Aktivity), vymedzenie očakávaného, želateľného výsledku, programovaný termín realizácie, rozpočet vnútorných aj externých zdrojov a vymedzenie skutočného výsledku. Správa by mala v závere analyzovať dôvody nesplnených očakávaní a navrhnúť efektívny spôsob nápravy – aktualizáciu Programu rozvoja obce, v prípade ukončenia jeho účinnosti navrhnúť pri ďalšom schvaľovaní iné priority a ciele. Zo správy má byť zjavné kto ju pripravil, na základe akého monitorovania a ďalších vstupných informácií je vypracovaná. Starosta obce prednesie správu na zasadnutí obecného zastupiteľstva obce. Obecné zastupiteľstvo obce priebežnú hodnotiacu správu, ani Záverečnú správu o hodnotení implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša neschvaľuje.

25. KOMUNKÁCIA PROGRAMU ROZVOJA OBCE

Najbežnejším spôsobom zverejňovania informácií v obci je webové sídlo obce. Obec využíva aj možnosti zverejňovania informácií prostredníctvom sociálnej siete prevádzkovej obcou, alebo prostredníctvom sms aplikácie. Úradné tabule využíva obec spravidla najmä na zverejňovanie informácií, ktorých zverejňovanie na úradnej tabuli je obligatórne.

Starosta obce zverejní na webovom sídle obce Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša a priebežne bude zverejňovať jeho aktualizáciu alebo aktualizáciu jeho časti, Akčný plán aj informácie o realizácii jednotlivých projektov v obci v súlade s podmienkami príslušného projektu. Starosta obce priebežne zabezpečí na webovom sídle obce aj informácie pre verejnosť o možnostiach získania nenávratných finančných prostriedkov v rámci partnerstva s obcou.

Ďalšie informácie v súvislosti s implementáciou Programu rozvoja obce, hodnotiace správy a ďalšie dokumenty starosta obce sprístupní na základe žiadosti v súlade s ustanoveniami zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov.

Za komunikáciu s verejnosťou je zodpovedný starosta obce.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

26. AKČNÝ PLÁN OBCE NA ROKY 2022 - 2023

Akčný plán obce je v rámci Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša stanovenie konkrétnych aktivít pre obdobie spravidla dvoch rokov, ktoré obec reálne plánuje v danom období realizovať a na realizáciu ktorých sa obec aktuálne pripraví v rámci rozpočtu obce, organizačne aj personálne. Akčný plán nemá normovanú podobu, ale aby splnil svoj účel, jeho podstatnou náležitosťou je presná identifikácia aktivity, termín jej realizácie, určenie zodpovednej osoby a určenie zdrojov financovania. Realizáciu aktivít Akčného plánu uskutočňuje obec prioritne s ambíciou využitia nenávratných zdrojov financovania s kombináciou spolufinancovania zo zdrojov obce.

Akčný plán obce na prvé dva roky platnosti a účinnosti Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je súčasťou dokumentu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša. O každom ďalšom Akčnom pláne obce rozhoduje prijatím uznesenia obecné zastupiteľstvo obce, spravidla každé dva roky na obdobie spravidla dvoch rokov. Rozhodovanie o Akčnom pláne nie je podmienkou implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša a realizácie konkrétnych aktivít v obci.

Tabuľka: Akčný plán obce na roky 2022 – 2023

OPATRENIE, AKTIVITA	TERMÍN (ROK)	ZODPOVEDNÝ	FINANCOVANIE
PRIORITA 1			
Opatrenie 1.3.2 Modernizácia a rozvoj základnej infraštruktúry služieb			
Aktivita Rekonštrukcia a modernizácia Domu smútku	2022 - 2023	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Opatrenie 1.3.5 Rozvoj záujmovej činnosti, športových aktivít a kultúrnych podujatí			
Aktivita Rekonštrukcia a modernizácia kultúrneho domu	2022 - 2023	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Aktivita Rekonštrukcia a modernizácia futbalovej tribúny	2022 - 2023	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
PRIORITA 2			
Opatrenie 2.1.1 Zlepšovanie dopravnej infraštruktúry obce			
Aktivita Zriadenie parkoviska v blízkosti kaštieľa	2022 - 2023	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Aktivita	2022 - 2023	obec,	s využitím podpory

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE
BORŠA**

Rekonštrukcia a oprava chodníkov v obci		starosta obce	grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Aktivita Rekonštrukcia a oprava miestnych komunikácií	2022 - 2023	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
Opatrenie 2.1.3			
Zlepšenie vzhľadu obce a zvyšovanie atraktivity verejných priestranstiev			
Aktivita Zriadenie oddychovej zóny	2022 - 2023	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%
PRIORITA 3			
Opatrenie 3.3.1			
Budovanie a modernizácia infraštruktúry cestovného ruchu			
Aktivita Zriadenie cyklotrás po obci	2022 - 2023	obec, starosta obce	s využitím podpory grantov a nenávratných finančných prostriedkov; finančná účasť obce max 5%

Zdroj: obec Borša, 2022

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

E. FINANČNÁ ČASŤ

Zdroje financovania Cieľov, Opatrení a Aktivít, definovaných v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša tvoria dôležitú časť dokumentu. Finančný program je reálnym odrazom schopnosti obce Borša realizovať konkrétne Aktivity a tým aj životaschopnosti celého dokumentu. Náročnosť viacerých programovaných aktivít predpokladá viacdrojové financovanie.

Aktuálna legislatíva umožňuje pre regionálny rozvoj využívať okrem vlastných zdrojov (rozpočet obce) aj ďalšie zdroje:²⁴ zdroje zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtovej kapitoly Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky a z rozpočtových kapitol iných ministerstiev, zdroje zo štátnych účelových fondov, zdroje z rozpočtov vyšších územných celkov, zdroje z prostriedkov fyzických osôb, zdroje z prostriedkov právnických osôb, z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií, zdroje z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi aj zdroje z iných prostriedkov, ak to ustanoví osobitný predpis. Doplňkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie poskytované podľa osobitných predpisov.²⁵

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je rozvojovým dokumentom obce Borša. Obec Borša v nadväznosti na strategickú, programovú, realizačnú aj finančnú časť tohto dokumentu každoročne pripraví svoj rozpočet (jednoročný aj viacročný) tak, aby bola pripravená finančne zvládnuť programované aktivity v súlade s aktuálnym Akčným plánom aj s využitím možností externých zdrojov. Program rozvoja obce je strednodobým rozvojovým dokumentom. Obec Borša pri jeho schvaľovaní zobrala do úvahy fakt, že z dôvodu strednodobosti (do roku 2025) nie je možné finančnú časť programovaných aktivít čo do objemu programovaných finančných prostriedkov presne vymedziť, len rámcovo predpokladať. Finančné možnosti realizácie Programu rozvoja obce sa v priebehu účinnosti dokumentu môžu v obci vyvíjať rôzne. Spresňujúci finančný program v obci v nadväznosti na jej aktuálny Akčný plán je preto dynamicky sa vyvíjajúcou časťou Programu rozvoja obce. Do jeho finálnej podoby vstupujú viaceré faktory, predovšetkým miera inflácie a vývoj cien práce, tovarov a služieb všeobecne. Obec Borša sa každoročne bude zodpovedne v rámci prípravy svojho rozpočtu obce venovať aj rozsahu objemu kapitoly pre aktivity vyplývajúce z Programu rozvoja obce a aktuálneho Akčného plánu.

²⁴ § 4 odsek 1 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

²⁵ § 4 odsek 2 zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

Finančné manažovanie aktivít tak bude každoročne pripravené v reálnom objeme možností a potrieb.

Finančná náročnosť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša počas jeho účinnosti a predpokladaný objem vlastných zdrojov počas jednotlivých rokov deklaruje ambície obce a jej reprezentantov zabezpečiť rozvoj a zlepšiť podmienky života svojich občanov.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

ZÁVER

Schválený Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je otvorený dokument, ktorý sa môže dopĺňať o nové Aktivity a Opatrenia, prípadne sa môžu niektoré Aktivity a Opatrenia zrušiť. Slúži ako rozvojový dokument pre obec Borša, jej obyvateľov a podnikateľské zázemie. Vykonateľnosť jednotlivých Aktivít, Opatrení a dosiahnutie stanovených Cieľov bude závisieť od mnohých faktorov. Najkritickejším prvkom je finančná náročnosť jednotlivých priorít. Dôležitým faktorom sú aj čiastočne nedoriešené vlastnícke vzťahy v obci. Pridanou hodnotou pri realizácii jednotlivých Aktivít je aktívne zapojenie obyvateľov do rozvoja obce. Realizátorom Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša nie je len obec, ale aj jej obyvatelia, miestni podnikatelia, záujmové skupiny a aj štátna správa, preto popri financovaní z rozpočtu obce sa pri jednotlivých opatreniach počíta s možnosťou viaczdrojového financovania.

Realizáciu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša riadi manažment obce. Riadenie realizácie je založené na orgánoch obce. Jedenkrát ročne reprezentanti obce priebežne vyhodnotia realizáciu Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša a spravidla jedenkrát za dva roky obec rozhodne o svojom aktuálnom Akčnom pláne.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša ako strednodobý dokument je možné kedykoľvek aktualizovať.²⁶ Cieľom aktualizácie je identifikovanie vývojových tendencií a udalostí v obci a ich využitie k aktualizácii tak, aby nedošlo k zásadnej zmene vízie, priorít a cieľov. Z dôvodu stability je doporučené prípadnú aktualizáciu prevádzať v určitých časových intervaloch v nadväznosti na priebežné hodnotenie. Komplexná príprava nového Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša na ďalšie obdobie sa bude realizovať pred ukončením účinnosti aktuálneho Programu rozvoja obce.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je uverejnený na webovom sídle obce a je tak prístupný obyvateľom, podnikateľom aj širokej verejnosti. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša nerieši a ani nevplýva na územia NATURA 2000.

²⁶ § 8 odsek 4 zákona č. č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA

SCHVÁLENIE PROGRAMU ROZVOJA OBCE

DOKUMENT	<p>PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE BORŠA</p> <p>ŠTRUKTÚRA DOKUMENTU:</p> <p>ÚVOD: táto časť dokumentu obsahuje obsah dokumentu podľa jednotlivých kapitol, stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PHRSR, stručné zhrnutie východiskových koncepčných dokumentov týkajúcich sa vymedzeného územia a stručný popis inštitucionálneho a časového zabezpečenia spracovania PHRSR;</p> <p>ANALYTICKÁ ČASŤ: táto časť dokumentu obsahuje komplexnú analýzu súčasného stavu územia; je členená na ANALÝZU VNÚTORNEHO PROSTREDIA, ANALÝZU VONKAJŠIEHO PROSTREDIA, hodnotenie realizácie existujúceho PHSR vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov a zhodnotenie súčasného stavu územia (SWOT);</p> <p>STRATEGICKÁ ČASŤ: táto časť dokumentu obsahuje víziu územia, formuláciu a návrh stratégie, a výber a popis strategických cieľov v jednotlivých oblastiach rozvoja;</p> <p>PROGRAMOVÁ ČASŤ: táto časť dokumentu obsahuje konkrétne opatrenia a aktivity vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám a súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt;</p> <p>REALIZAČNÁ ČASŤ: je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja formou akčných programov;</p> <p>FINANČNÁ ČASŤ: obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce;</p> <p>ZÁVER: obsahuje finalizáciu dokumentu a jeho predloženie na schválenie;</p>
SPRACOVANIE	<p>FORMA SPRACOVANIA:</p> <p>Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša je koncepčne spracovaný dokument ako celok s podporou orgánov obce zúčastnených na jeho tvorbe. Pri spracovaní Programu rozvoja obce Borša je použitá kombinácia expertnej a komunitnej metódy, kde návrhy častí Programu rozvoja obce boli dopĺňované, pripomienkované starostom obce, poslancami obecného zastupiteľstva obce a ďalšími autorita obce s cieľom dosiahnuť maximálnu dohodu o rozvoji obce. Zdrojom informácií bol starosta obce, zamestnanci obce a ďalšie orgány a inštitúcie verejnej správy. Spracovatelia vychádzali z poznatkov získaných od orgánov obce a využili získané iniciatívne návrhy zo stretnutí s riadiacou skupinou a s pracovnou skupinou. Program rozvoja obce Borša je v súlade s národnými a regionálnymi koncepčnými dokumentmi aj v súlade s aktuálnou legislatívou v Slovenskej republike.</p> <p>OBDOBIE SPRACOVANIA:</p> <p>Program rozvoja obce bol spracovaný v období apríl – júl 2022</p> <p>RIADIACA SKUPINA:</p> <p>Pozostáva z jedného člena.</p> <p>PRACOVNÁ SKUPINA:</p> <p>Pozostáva z dvoch členov a k príprave Programu rozvoja obce sa členovia pracovnej skupiny stretli 4x.</p> <p>NÁKLADY NA SPRACOVANIE:</p> <p>Spracovanie Programu rozvoja obce Borša bolo financované z vlastných zdrojov obce Borša v súlade s rozpočtom obce Borša aj v súlade so Zmluvu o dielo medzi obcou Borša a spracovateľom.</p>
SCHVÁLENIE	<p>Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Borša bol prerokovaný a schválený Obecným zastupiteľstvom obce Borša dňa: 18. 8. 2022</p>